

Izhaja vsak petek. Posamezna št. 10 din. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema-
narocniki brezplačno. Celoletna naročnina 500, polletna 250, četrtletna pa 130 din. Za ino-
zemstvo letno 1000 din ali 3 in pol dolarja. Tek. rač. pri Kom. banki v Kopru 65-KBI-2-181.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Ivan Renko. Izdaja časopisno založniško
podjetje »Slovenski Jadran« v Kopru. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorjeva ulica 2A,
telefon št. 170. Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru. Rokopisov ne vračamo.

II. Plenum Gasilske zveze Slovenije

Tri milijarde obvarovane imovine

Dobro organizirana protipožarna služba je važen
činitelj v gospodarskem razvoju

Drugemu plenumu Gasilske zve-
ze Slovenije, ki je bil v nedeljo
v Portorožu, je prisostvovalo nad
60 članov. Med gosti pa so bili
predsednik Glavnega odbora Rde-
čega križa Slovenije Josip Jeras,
član Okrajnega komiteja ZKS Ko-
per dr. Svetozar Polič, načelnik
Državnega sekretariata za notranje
zadeve LRS Kolar, zastopniki JLA,
Državnega zavarovalnega zavoda
Slovenije, Zveze športnih društev
in predstavniki lokalnih oblastnih
in političnih organov.

Predsednik Gasilske zveze Slove-
nije Matevž Hec je poročal o de-
lu gasilskih organizacij v Slove-
niji in omenil težave, s katerimi se
trenutno borijo.

VEČ STO MLADINCEV SE BO LETOS UDELEŽILO DELOVNIH AKCIJ V KOPRSKEM OKRAJU

V počastitev desete obletnice
mladinskih delovnih brigad so
predsedniki občinskih ljudskih od-
borov v koprskem okraju povabili
na razgovor bivše brigadirje.
Povsod, v Kopru, Izoli, Piranu,
Ilirski Bistrici in drugod so se se-
stali večkratni udeleženci mladins-
kih delovnih akcij in obljubili
predstavnikom oblastnih organov
in predstavnikom političnih orga-
nizacij, da bodo tudi v prihodnje
aktivno sodelovali pri gradnji go-
spodarskih objektov. Na vseh teh
sestankih bivših brigadirjev je
prišla do izraza želja po sodelova-
nju pri urejevanju komunalnih
naprav, gradnji športnih objektov
in podobno. Tako bodo v Ilirski
Bistrici organizirali delovno brigado,
ki bo pomagala pri gradnji
občinskih poti, v Izoli pa delovne
brigade, ki bodo uredile športno
igrišče, letno kopališče in sodelo-
vale pri regulaciji mestnega od-
vodnega kanala. V preteklem ted-
nu pa so že mladinci in mladinke
opravili nekaj delovnih akcij v
koprskem okraju. Nad 250 mladinc-
ev je v Kopru začelo v nedeljo
s pripravljalnimi deli za ureditev
rokometnega igrišča na stadionu,
okrog 60 je odstranjevalo ruševine
v Pivki, nekaj deset pa jih je
urejevalo športno igrišče v Sežani.
Podobna delovna akcija je bila
tudi v Izoli.

V okviru proslav so priredili tu-
di svečane akademije. V dvorani
Gledališča Slovenskega Primorja v
Kopru je bil po nagovoru bivšega
komandanta mladinskih delovnih
brigad Ecija Jazbeca pester kulturno-
prosvetni program. Sodelovali
so pevci in recitatorji srednjih
šol ter pevski zbor DPD Svoboda
v Kopru z deli posvečenimi mla-
dinskim brigadam. V Postojni je
bila proslava, ki se je udeležilo
nad 300 oseb. Tovariš Ivan Brečko
je govoril o pomenu mladinskih
delovnih akcij, nato pa so dijaki
postojnske gimnazije s sodelova-
njem KUD Postojna in godbe na
pihala JLA, priredili koncert. Po-
dobne akademije so bile tudi v
drugih krajih, v nekaterih pod-
jetjih in vaseh pa so priredili sve-
čane sestanke v počastitev desete
obletnice mladinskih delovnih brigad.

V Sloveniji je 11 okrajnih in 131
občinskih gasilskih zvez, ki vklju-
čujejo 1.321 prostovoljnih gasilskih
društev s 64.581-imi člani. V nji-
hovih vrstah pa je premalo žena
in mladine. Zato bo v prihodnje
treba posvetiti skrb povečanju vklju-
čevanja predvsem mladine v pro-
stovoljna gasilska društva. To pa
bo možno s tem, če bi izključno
strokovno dejavnost društev poži-
veli s telesnovzgojnim in ljudsko-
prosvetnim delom v poklicnih in
prostovoljnih gasilskih društvih.

Občutno je tudi pomanjkanje
strokovnega kadra naših gasilcev.
Res sta šoli Gasilske zveze v Med-
vodah in v Murski Soboti v zad-
njih štirih letih izšolali skoraj ti-
soč gojencev, vendar pa še ved-
no primanjkuje gasilskim organi-
zacijam častnikov in podčastnikov.

Posebno vprašanje je nabava ga-
silskih potrebščin. Posamezna dru-
štva potrebujejo nadomestne dele
za svoja orodja, primanjkujejo pa
jim potrebna finančna sredstva.
Vsaka komunalna skupnost se more
zavedati važnosti protipožarne služ-
be, so dejali delegati, in pričaku-
jemo, da bodo v prihodnje posve-
čale več pozornosti krepitvi gasil-
ske organizacije. To narekuje pred-
vsem ugotovitev, da so samo lani
gasilci pri 554 požarih preprečili
okrog tri milijarde dinarjev ško-
de, ki bi jo lahko povzročili ti po-
žari na državni in privatni imovini.

Med živahno razpravo so dele-
gati sprejeli tudi vrsto pomembnih
sklepov. Tako so med drugim odlo-
čili, da bodo v prihodnje bolj skr-
beli za strokovno vzgojo članstva,
izšolanju sanitetnega osebja, izbolj-
šanju preventivne službe in podob-
no. Sklenili so tudi organizirati
pionirsko kolonijo med Pleso in
Strunjanom, v kateri bo okrog 250
pionirjev usposobljenih za izpraša-
ne gasilce-pionirje. Začeli pa so tu-
di z razpravo o pripravah organi-
ziranja II. gasilskega festivala Slo-
venije, ki bo 4. in 5. avgusta le-
tos v Mariboru.



Delegacija kitajskih žena, ki so obiskale našo deželo, si je ogledala
tudi naše prirodne lepote. Minuli petek so predstavnice kitajskih
žena obiskale Postojnsko jamo. Ob tej priložnosti so jih pozdravili
zastopniki oblasti in predstavnice naših žena. Kitajska delegacija se
je zadržala z njimi v daljšem prijateljskem razgovoru.



Minuli teden se je mudil v Kopru član Zveznega izvršnega sveta
tovariš Franc Leskošek-Luka. Obiskal je nekatere naše večje
tovarne in podjetja, med njimi Mehanotehniko v Izoli in Tomos
v Kopru. Na sliki tov. Leskošek v spremstvu sekretarja OK ZKS
tov. Alberta Jakopiča, predsednika okraja tov. Albina Dujsa
in direktorja tovarne Tomos tov. Franca Pečarja

Aktualna vprašanja

S tiskovne konference dr. Marjana Breclja

V soboto, 7. aprila je imel pod-
predsednik Izvršnega sveta LRS
dr. Marjan Breclj v prostorih
Kluba poslancev v Ljubljani ti-
skovno konferenco, za katero so
mu uredništva listov, med njimi
je bil tudi »Slovenski Jadran«, po-
prej dostavila vprašanja. Večidel
odgovorov tovariša dr. Breclja je
objavilo že dnevno časopisje, zato
navajamo samo nekaj njegovih od-
govorov na naša vprašanja.

O STANOVANJSKI IZGRADNJI IN O ZAOSTALIH PODROČJIH

Na vprašanje, kako nadaljevati
letos v Kopru stanovanjsko izgrad-
njo, ker znaša letošnji stanovanjski
sklad za Koper le 15% lanskega
in se je tako znašel v težavnem
položaju, je tovariš dr. Breclj
odgovoril, da je Koper dejansko
od vseh naših okrajev najbolj pri-

zadet. Dejal je, da so na tem po-
dročju razmeroma še nizki plačni
skladi in ker se 10% teh daje v
stanovanjski sklad, so sredstva v
resnici znatno nižja. Težko je reči,
kako to vprašanje najbolje rešiti.
Res da obstaja republiški stano-
vanjski sklad, ki ima poleg dru-
gega namen pomagati tistim po-
dročjem, kjer jim lastni stanovanjski
skladi ne morejo zadoščati,
vendar je takih področij precej.
Vsekakor pa bo treba koprskemu
okraju omogočiti izgradnjo stano-
vanj, zlasti še, ker nastaja na tem
področju nova velika industrija
(Tomos) in ker bo treba poskrbeti
za stanovanja delavcev, je zaklju-
čil dr. Breclj.

Glede zaostalih področij je dr.
Breclj dejal, da letos zanje ni
predviden poseben sklad v druž-
benem skladu. Letošnji način for-
miranja skladov in način delitve
dobička nam namreč tak poseben
sklad onemogočata. V našem go-
spodarskem in finančnem sistemu
bo moč reševati vprašanje dviga
zaostalih področij prek republi-
škega investicijskega sklada.

SREDSTVA ZA NAPREDEK KMETIJSTVA

Na naše vprašanje, kolika bodo
letos sredstva za napredek kme-
tijstva, je dr. Breclj odgovoril, da
bo znašal republiški sklad za na-
predek kmetijstva nad 200 milio-
nov dinarjev, okrajni skladi okrog
300 milijonov, skladi združnih or-
ganizacij za samostojno razpolaga-
nje 260 milijonov, investijski skladi
zadrug pa 550 milijonov. Razen te-
ga bo moč črpati sredstva za na-
predek kmetijstva tudi iz občinskih
skladov, ki bodo znašali okrog 1200
milijonov. Iz zveznih kreditnih
sredstev imamo v letu 1955/56 za 1
milijardo 418 milijonov investicij,
od katerih je bilo leta 1955 porab-
ljenih 900 milijonov. Kmetijske go-
spodarske organizacije se bodo ude-
ležile konkurza za nove kredite v
letu 1956.

Aktivnost krajevnih odborov

osnova napredka vasi

Z ustanovitvijo komun smo do-
bili tudi nove organe krajevne
samouprave — krajevne odbore.
Bilo bi odveč govoriti o njihovem
pomenu za naš družbeni razvoj in
za neposredno sodelovanje držav-
ljanov pri družbenem upravljanju.
Mnogo bolj važno je, da pogleda-
mo kako ti novi odbori opravljajo
svoje funkcije.

Ponekod so že začeli uspešno
delati. Vzemimo n. pr. Hrvatine.
Tamkajšnji krajevni odbor je imel
v teh nekaj mesecih svojega ob-
stoja na dnevnom redu svojih sej
že vrsto najbolj perečih vprašanj
od komunalnih del in kmetijstva
do šolskih odborov. Odbor je spre-
jel več sklepov in imenoval ko-
misije, ki te sklepe izvajajo. Obe-
nem je to v koprski občini tudi
edini odbor, ki je že sklical zbor
volivcev in ki res skrbi za potrebo
povezavo z njimi.

Dobro dela tudi krajevni odbor
v Škofijah. Medtem pa imamo na
drugi strani vasi kot so Črni kal
in druge, kjer so se krajevni od-
bori le konstituirali in vse doslej
niso videli potrebe, da bi se spet
sestali, čeprav nimajo nič manj
problemov kot v Hrvatinih in Ško-
fijah. Na splošno pa je pri delu
novih odborov značilno tudi po-
manjkanje širine. V glavnem so
namreč razpravljali le o komunal-
nih vprašanjih in še v tem pogle-
du prihajajo do izraza napačne
težnje, naj bi vse finančne izdatke
za ta dela kril občinski ljudski
odbor.

Sicer je res, da so komunalna
dela eno glavnih vprašanj, ki jih
morajo reševati krajevni odbori.
Da pa bi to zmogli morajo nare-
diti načrt dela glede na perspek-
tivo razvoja in ureditve vasi, in
to za daljšo dobo. Proučiti morajo
potrebe in smotno uporabljati
sredstva. Pri tem naj omenimo da
so vse lanskeletne in letošnje ob-
činske doklade namenjene krajevnim
odborom in se zbiraajo v skla-
du za napredek vasi. Seveda pa
teh sredstev ne bo dovolj za vse
potrebe, zato je treba nujno mo-
bilizirati pri teh akcijah vse pre-
bivalstva ter si zagotoviti krajevni
samoprispevek v takšni ali dru-
gačni obliki.

Važna naloga novih odborov pa
je tudi skrb za splošno ljudsko
premoženje, za razvoj obrtništva,
zadrugištva in kmetijstva. Tam,
kjer imajo neobdelane površine,
naj bi odbori poskrbeli, da se dajo
ta zemljišča v najem in pravo-
časno obdelajo. Nadalje naj bi se
bolj pozanimali tudi za šole in
prosveto sploh, ne samo glede na
delo šolskih odborov, ampak tudi
glede materialne oskrbe in pravil-
nega trošenja zato določenih
sredstev.

Treba pa je predvsem začeti.
Vsako zavlačevanje le pasivizira
te naše organe in škodljivo vpliva
na razvoj družbenega upravljanja
kot takega.

Sprehod PO SVETU

Napetost na Srednjem vzhodu je te dni v središču svetovnih političnih dogodkov. Gre za vrsto incidentov med Izraelom in Egiptom na področju Gaze, za atentate in sabotažna dejanja egiptovskih tako imenovanih »prostovoljcev smrti« na izraelskem ozemlju in za razburljivo stanje na obmejnih področjih med Izraelom in drugimi arabskimi državami. V takem stanju je začel glavni tajnik OZN Hammarskjöld svojo miroljubno misijo v tem vzhodnem »sodu smodnika«, kakor so sklenili na nedavnem sestanku Varnostnega sveta Združenih narodov v New Yorku. Njegova pot ne bo lahka, saj so korenine sporov med arabskimi deželami in Izraelom pognale precej globoko, hkrati pa se na tem petrolejskem področju križajo interesi velesil. Doslej je Hammarskjöld obiskal libanonsko prestolnico Bejrut, izraelsko Tel Aviv in egiptovsko Kairo. Z odgovornimi državniki teh treh držav se je posvetoval o sredstvih za ublažitev napetosti na mejah in za bolj učinkovito uveljavljanje sporazumov o premirju. Njegova misija se je šele začela in je seveda o končnih rezultatih govoriti še prezgodaj. Poročilo in priporočila, ki jih bo moral Hammarskjöld na koncu predložiti Varnostnemu svetu, bodo pokazala, kakšne ureditve so možne že sedaj in kaj moremo pričakovati v prihodnosti. Vsekakor pa je soglasni sprejem ameriške resolucije v Varnostnem svetu Združenih narodov glede Hammarskjöldovega potovanja na Srednji vzhod močna manifestacija želje, da bi uredili razmere na izraelsko-arabski meji.

Vprašanje prepovedi atomskega orožja je zopet na mrtvi točki. Vsaj tako moremo sklepati po izjavi namestnika sovjetskega zunanjega ministra Gromika na nekem predavanju danskim študentom v Kjoebenhavnu. Gromiko je namreč izjavil, da na zasedanju Razorožitvenega pododbora OZN v Londonu niso doslej dosegli nobenega napredka in da je danes vprašanje prepovedi uporabe atomskega orožja dlje, kot je bilo kdajkoli prej. Namestnik sovjetskega zunanjega ministra je ob tej priložnosti izrazil simpatije Sovjetske zveze do Islandije, ki je nedavno zahtevala, naj se ameriške čete umaknejo z otoka.

Medtem so udeleženci londonskega sestanka Razorožitvenega pododbora OZN razpravljali o možnostih spojitve francosko-britanskega, sovjetskega in ameriškega razorožitvenega načrta v en sam načrt, vendar se niso mogli zed-

niti. Vodja sovjetske delegacije Gromiko bo verjetno skušal odložiti obrazložitev svoje vlade do zahtodnih razorožitvenih predlogov vse do uradnega obiska Hruščeva in Bulganina Veliki Britaniji.

Francoska vlada je sprejela nove sklepe v zvezi s položajem v Alžiru. Med drugim bodo pozvali pod orožje vse rezerviste, ki so pred letom dni končali svoj redni vojaški rok. Število rezervistov znaša 180.000, v Alžir pa jih bodo poslali v roku enega tedna 80.000. Seveda se vsi člani vlade ne strinjajo s tem, da bi izključno s puško reševali alžirsko vprašanje. Mnogi pariški politični opazovalci sodijo, da bi bilo mnogo bolje, če bi vprašanje reševali s temeljito spremembo političnih in socialnih reform, kajti prav pomanjkanje političnih svoboščin in socialna beda sta povzročili odpor alžirskega ljudstva.

Medtem se po vsem Alžiru nadaljujejo spopadi med francoskimi četami in nacionalisti. Najhujši spopadi so bili v severno-vzhodnem predelu dežele, kjer je bilo samo v enem dnevu ubitih — po francoskih poročilih — 160 nacionalistov in 20 Francozov. Po podatkih, ki so jih objavili Francozi, znašajo izgube nacionalistov od začetka bojev — to se pravi od 1. no-

vembra 1954 dalje — nad 3700 oseb, medtem ko so Francozi izgubili okrog 2000 vojakov in civilistov.

Mandat za sestavo nove tuniške vlade so zaupali voditelju tuniške nacionalistične stranke Neodestur, Habibu Burgibi, ki ga je sprejel in takoj začel posvetovanja s politiki Narodne fronte. Konec maja bo vlada poslala v Pariz posebno delegacijo, ki se bo pogajala s Francijo o upostavitvi »stikov medsebojne odvisnosti«.

Sklep Habiba Burgibe je povzročil v Parizu precejšnje presenečenje, saj je Burgiba še pred dnevi izjavljal, da želi ostati na čelu svoje stranke Neodestur. Vsekakor pa je tuniško ljudstvo z zadovoljstvom pozdravilo uspeh Neodesturja tudi na področju notranje ureditve neodvisnosti dežele.

Neodvisnost Španskega Maroka sta podpisala te dni v Madridu maroški sultan Ben Jusef in general Franko. Španska vlada je s tem priznala enotno maroško neodvisno državo, medtem ko so Francozi pred kratkim priznali neodvisnost Francoskemu Maroku. Prebivalstvo Rabata je priredilo sultanu ob vrnitvi z uspešnega potovanja v Madrid veličasten sprejem.

Predsednik francoske vlade Mollet in zahodnonemški kancler Adenauer se bosta v kratkem sestala. To so sporočili dobro obveščeni krogi v Parizu in Bonnu. Namen njunega sestanka bo odpraviti nesoglasja zaradi Posarja in zaradi nasprotujočega si stališča o razorožitvi in nemški združitvi.



RAZOROŽITVENE SKRBI — Francoz: »Američani nudijo to, kar so Rusi pred leti, Rusi ponujajo Američanom pijačo, ki jim je bila svojčas vseč, za najino mleko v čaju pa se nihče ne zmeni.

KOMENTAR JUGOPRESA ZA SLOVENSKI JADRAN

Mimo blokov in paktov

Zahteva Islandije, male otočne države v Severnem Atlantiku, naj ameriške čete zapuste njena vojna oporišča, seveda ne more imeti kakega večjega praktičnega pomena. Kajti zadržanje ene članice, ki ima komaj 150 tisoč prebivalcev in ne razpolaga z lastno oboroženo silo, pač ne more ogražati Atlantiskega pakta, v katerem sodelujejo vse največje zahodne sile.

Toda čeprav bo ostala zahteva islandskega parlamenta, ki je, mimogrede rečeno, najstarejša parlamentarna ustanova na svetu, brez posebnega praktičnega pomena, to vsekakor ne pomeni, da je tudi brez vrednosti za današnje mednarodne odnose. Zadržanje Islandije prav glede na to, da je to majhna dežela, z majhnim številom prebivalcev in brez lastne obrambe, lahko postane danes načelnega pomena. Takšno zadržanje nam namreč odkriva v Atlantiskem paktu neki položaj, ki je zelo značilen za današnje mednarodno politično življenje sploh.

Naj še omenimo, da je islandski parlament tako sklenil zdaj, ko v mednarodnem položaju ni za njegovo deželo nočene nevarnosti kake zunanje agresije, kakor tudi pravijo v svoji resoluciji. Taki sklepi islandskega parlamenta sicer ne pomenijo prav nič novega, ne za Zahod in ne za Vzhod. V dobi splošnega pomirjenja v svetu

že več držav daje prednost svojim gospodarskim problemom pred obveznostmi do raznih blokov in paktov. In če zaključujemo, da je Islandija prav v zvezi s to perspektivo zahtevala odstranjenje tujih vojnih oporišč s svojega teritorija, potem to pomeni, da je majhna dežela ribičev šla do zdaj najdalje pri praktičnem sklepanju na novo dobo, ki nastaja.

To novo dobo, ki jo tako izrazito naznanja tudi ta odločitev islandskega parlamenta, označuje zelo zanimiv proces. Ta proces je viden predvsem v tem, da začenja mednarodno gospodarsko in politično življenje teči praktično mimo blokovskih in paktovskih okvirov in utesnjevanj. To ni več samo zahteva, naj se revidira mednarodna politika tega ali onega bloka ali pakta, temveč so to že tudi praktični koraki v duhu teh zahtev. Za to imamo že vrsto primerov.

Francija je šla na primer s stališča svojih ekonomskih in političnih interesov in mimo pakta SEATO, katerega članica je, ko je te dni naredila prve korake, da bi vzpostavila odnose s Ho Ši Minhovim Severnim Vietnamom, ko ji že Južni Vietnam uhaja iz rok. In s čim drugim naj razlagamo prizadevanje Čehoslovaške, da poglobi svoje ekonomske zveze z Zahodom, pa tudi za ceno, da pri-

Novice s Tržaškega

Protest devinsko-nabrežinskega občinskega sveta zaradi oskrumbe spomenikov v Bazovici in na Katinari. Na zadnji seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta, s katero je zaključil svoje štiriletno delovanje, so rešili preostala vprašanja, ki so bila na dnevnem redu jesenskega zasedanja. Občinski svet je nato soglasno odobril predlog odbornika Ada Visintina, ki je predlagal, naj občinski odbor v imenu občinskega sveta sestavi in odpošlje protestno resolucijo zaradi diskriminacijske spremembe člena 9 zakona o pokrajinskih volitvah. Nato je omenil zločinsko početje neznanih podležev, ki so oskrunili grob padlih partizanov na katinarskem pokopališču ter spomenik bazoviškim žrtvam. Poudaril je, da sta skrunitvi eden najgrših zločinov, kar jih je bilo izvršenih na našem področju in je zato predlagal, naj občinski odbor sestavi drugo resolucijo, v kateri naj tolmači ogorčenje vsega slovenskega antifašističnega prebivalstva.

Tudi v Trstu, Zgoniku in Milijah so v ponedeljek bile zaključne občinske seje dosedanjih občinskih uprav, ki bodo poslovale do prihodnjih občinskih in pokrajinskih volitev. V Zgoniku so po pregledu dela, ki ga je občinska uprava izvršila v štirih letih poslovne dobe, sprejeli protestno resolucijo zaradi spremembe zakona o pokrajinskih volitvah in protestno resolucijo, ki zahteva izsleditev in kaznovanje skrunilcev spomenika antifašističnih borcev na Katinari in v Bazovici.

Začetek predvolilne kampanje. V nedeljo se je v Trstu dejansko že začela predvolilna kampanja. Javna zborovanja so priredile razen KP tudi PSD, radikalna stranka in demokristjani. Za radikale je govoril poslanec Leone Cattani, ki je kritiziral vladno politiko. Na zborovanju kršćanske demokracije je maloštevilnim poslušalcem govoril podtajnik in senator Bosco. PSDI pa je povabila na svoje zborovanje predstavnika leveice PSDI, skupine »unita socialisti«, poslanca M. Zagarija. 27. aprila bo potekel rok za predložitev kandidatnih list za bodoče upravne in pokrajinske volitve na tržaškem področju. Doslej še ni nobena politična stranka predložila svoje kandidatne liste, pač pa so najavile udeležbo na volitvah demokristjanska, socialdemokratska, republikanska in radikalna stranka, tržaška komunistična stranka, tržaška unija, italijanska socialistična stranka in gibanje Unità popolare. Nosilec demokristjanske liste bo po dosedanjih

predvidenih tržaški župan Bartoli; demokristjanska stranka namerava postaviti na listo več predstavnikov tržaškega gospodarskega življenja, nosilec liste tržaške komunistične stranke bo Vidali, Tržaške Unije pa odvetnik Mario Stoka. V nedeljo bo več volilnih zborovanj. Nazo-vedujejo, da bo na zborovanju demokristjanske stranke govoril bivši predsednik italijanske vlade Pella, na zborovanju socialdemokratov pa bivši italijanski finančni minister Tremelloni. V Trstu menijo, da bodo v teh dneh uveljavili tudi na tržaškem področju italijanski zakon, ki ureja potek volilne kampanje, predvsem kar se tiče lepljenja volilnih plakatov.

Generalni vladni komisar doktor Palamara je v torek sprejel jugoslovanskega generalnega konzula v Trstu, Mitjo Vošnjaka, s katerim se je razgovarjal o raznih tržaških problemih.

V nekaj vrstah

SOFIJA — Na plenumu CK bolgarske komunistične partije so razpravljali o kultu osebnosti v Bolgariji in o posledicah, ki ga je le-ta ustvaril v življenju Partije in države. Sklenili so odpraviti dušenje tradicionalne in preverjene metode notranjepartijske demokracije in kolektivnega vodstva, ki ga je ustvaril kult osebnosti Vilka Črvenkova. Plenum CK je tudi pripravil vrsto ukrepov, da bi do kraja likvidirali kult osebnosti in v zvezi s tem nepravilno in škodljivo delovno metodo.

VARSAVA — Prvi sekretar poljske Združene delavske partije Edward Ochab je te dni dejal, da njihovo partijsko vodstvo ni dovolj dosledno in odločno delalo, da bi razpeli vse stvari zapletene v mrežo beriovsčine v poljskem preiskovalnem aparatu in da bi izvedli rehabilitacijo tistih oseb, ki so bile obtožene brez zadostne utemeljitve. V tej zvezi je omenil, da so bili te dni izpuščeni iz zaporov bivši vidni politični in vojaški predstavniki Poljske, ki so bili aretirani leta 1951.

MOSKVA — Prezidi Vrhovnega sovjeta ZSSR je razširil dolžnosti podpredsednika vlade Lobanova in na njegovo mesto imenoval dose-đanega kmetijskega ministra Matkeviča. Lobanov je bil imenovan za predsednika akademije kmetijskih ved. Na tem položaju je bil doslej sovjetski agronom in znanstvenik Lisenko, ki je bil na lastno zahtevo razrešen te dolžnosti.

WASHINGTON — ZDA bodo dobavile Libiji nekaj orožja in opreme, tako da bo lahko povečala svoje oborožene sile na 1000 mož.

Libija bo dobila 5 milijonov dolarjev gospodarske pomoči v sedanjem letu in 7 milijonov dolarjev v prihodnjem. Razen tega bo dobila v tem proračunskem letu še 25.000 ton žita.

BEograd — Novi iranski izredni poslanec v Jugoslaviji Abdel Husein Mejkade je te dni prispel v Beograd. Na belediški postaji sta ga sprejela šef protokola državnega sekretariata za zunanje zadeve Pavle Beljanski in dose-danji odpravnik poslov iranskega poslanstva Djavad Sadr.

RIM — Generalni tajnik OZN Hammarskjöld je bil pretekli dne pri predsedniku Gronchiju in zunan-jem ministru Martinu. Potem je nadaljeval posvetovanja s svojimi sodelavci. Zaradi dogodkov na področju Gaze so odgodili pri-hod šefa komisije OZN za pre-mirje v Palestini generala Burnsa v Rim. Namesto njega je prispel v Rim politični svetovalec te komisije Henri Vigier.

ATENE — Grška vlada je zavrnila zahtevo opozicije, naj bi objavila spomenico o politiki do Cipra, ki jo je poslala grška vlada 5. decembra vladi ZDA. Vladni zastopnik je sporočil, da bi llistina, če bi objavili njeno vsebino, utegnila prejudicirati nadaljnji razvoj ciprskega vprašanja. Predsednik vlade Karamanlis je izjavil pred nekaj dnevi v parlamentu, da zahteva grška vlada v tem dokumentu priznanje načela samoodločbe v določenem roku.

ZACELA SE JE RAZPRAVA O OKRAJNEM DRUŽBENEM PLANU

Okrajni Svet za gospodarstvo v Kopru je v torek razpravljal o predlogu okrajnega družbenega plana, ki bo v prihodnjih tednih predložen v razpravo in sklepanje okrajnemu ljudskemu odboru Koper. Člani sveta so v obširni in temeljiti razpravi obdelali predlog industrijskih podjetij glede na proizvodnjo v letošnjem letu. Po podatkih, ki jih je zbral Zavod za planiranje v Kopru, se bosta industrijska in rudarska proizvodnja precej povečali napram lanskoletni, kar je delno pripisati investicijam za razširjenje proizvodnje nekaterih podjetij, v glavnem pa boljшему izkoriščanju zmogljivosti, boljši organizaciji dela in povečanju delovne storilnosti.

Člani sveta so soglašali s predlogi, ki jih je izdelal Zavod za planiranje, glede na planske nekatere podjetij pa so sklenili, da jih bo še enkrat obravnavala posebna komisija sveta.

V nadaljevanju seje so odobrili nekaj investicijskih programov, med njimi investicijski program mehanizacijske v Senožcih, program za gradnjo poštnega poslo-pja v Sežani in program za gradnjo manjše potniške ladje, ki bo predvidoma opravljala promet med Kopr in Ankaranom.

Z OBCINSKE KONFERENCE SZDL V POSTOJNI

Razširjena fronta

Občinska konferenca SZDL, ki je bila v nedeljo 8. t. m. v Postojni, je koristno pregledala dosedanje delo organizacije. Konference se je udeležilo 120 delegatov, prisostvovali pa so ji tudi republiški ljudski poslanec tov. Branko Babič in trije zastopniki Okrajnega odbora SZDL iz Kopra.

Dosedanji predsednik občinskega odbora SZDL tov. Zdravko Smrekar je v svojem temeljitem poročilu predložil delegatom kritično analizo o delu SZDL v občini. Vzlic lepim uspehom (številčni porast članstva, organizacijska okrepitev in nadaljnja politična afirmacija SZDL kot osnovnega zbiralnišča in usmerjevalca večine delovnih ljudi v občini) je bilo le prav, da je poročevalec predložil v razpravo razne očitne pomanjkljivosti organizacije, ki jih je treba v kar najkrajšem roku popraviti. Tako ni n. pr. v občini vključenih v SZDL niti 13% takšnih zrelih mladincev (do 25 let starosti), ki jim je vsekakor mesto v politični organizaciji, in tako n. pr. v nekaterih osnovnih organizacijah celo nimajo volanjenega prav nobenega mladincev. Po gospodarski analizi stanja in perspektiv postojnske občine, ki jo je obširno razčlenil tov. Smrekar, je nakazal nadaljnje naloge SZDL, pri čemer je poudaril, da je treba novo izvoljene odbore osnovnih organizacij SZDL usmeriti na odpravljanje prikazanih pomanjkljivosti, predvsem pa na to, da začno s svojim delom takoj sedaj po izvolitvi.

V izbrani razpravi so razni govorniki obravnavali domala vse večje dejavnosti SZDL v občini. Dokaj misli je bilo izrečenih v zvezi z aktivizacijo mladine, začeniši z najmlajšimi — pionirji. Delegati iz številnih predelov so načeli nekatere pereča gospodarska vprašanja,

ILIRSKA BISTRICA

V ilirskobistriški občini se zadnje čase mnogo govori o komunalni dejavnosti. V vsaki vasi je nekaj potrebno, nova pot, vodovod, napajališče za živino in podobno. Občinski ljudski odbor pa ne bo mogel v letošnjem letu ugoditi vsem željam občanov. Sredstev bo le malo in z njimi bodo morali občinski možje zelo skrbno gospodariti, tako da jih bodo uporabili za res najnujnejše potrebe. Zato je organizacija SZDL začela pripravljati številne delovne akcije. Prebivalci iz Kutežvega so prvi začeli s popraviljem poti, ki bo povezala njihovo vas z glavno podgorsko cesto. Kakor predvidevajo, bodo pri gradnji te ceste opravili nad 400 prostovoljnih delovnih dni. Prav tako ne zaostajajo niti prebivalci iz Velikega Brda. Sami si bodo zgradili pot iz vasi, ki bo zanje velikega pomena. Kot zatrjujejo člani občinskega odbora Socialistične zveze, bodo tem akcijam sledile še druge.

V pripravih za organizacijo delovnih brigad imajo po vaseh občine množične sestanke. Ilirskobistriška podjetja pa so se obvezala, da bodo te delovne akcije tudi materialno podprli, tako da bodo delala od nedeljah samo v korist komunalni izgradnji. Seveda bodo v tem kolikor toliko tvegala, ker še ni znano, kako bo finančna inspekcija to odobraval. Vendar prizadevanje je, to pa je tudi hvalevredna pobuda, ki je lahko drugim za vzgled. gb

PRAVNIKI SO ZBOROVALI

Društvo pravnikov okraja Koper je imelo v sredo 11. t. m. svoj redni letni občni zbor, na katerem so po poročilu dosedanjega predsednika Črtomira Kolenca in po razpravi o organizacijskih zadevah ter o družbeni vlogi pravnikov v obdobju izgradnje socializma med drugim sklenili, da se društvo preimenuje v Podružnico Društva pravnikov LRS. Občni zbor je pozdravil tudi predsednik republiškega društva ter državni sekretar za pravosodje dr. Teodor Tomineš.

vprašanja, kakor potrebo po gradnji vodovoda v Goričah, aktivizacijo vaških odborov za gradnje nekaterih poti in drugih komunalnih naprav itd. Prikazane so bile mnoge potrebe v zdravstvu, obrtništvu itd., sprejet pa je bil tudi sklep, naj SZDL intervenira na Izvršnem svetu LRS glede pravične rešitve o razmejitvi gozdnega kompleksa Podgora, ki je surovinska baza za postojnsko lesno industrijo.

Zelo vzpodbudne in tehtne razloge za krepitev zadržne misli in praktičnega zadržništva je v svojih izjavah podal tovariš Ivan Knez, ki je govoril o mnogih problemih vasi, posebej pa še tolmačil družbeno pomembnost pravičnega izvajanja novega zakona v vaških skupnostih (Postojna ima za 6.000 ha takšnih vaških skupnosti).

Ljudski poslanec tovariš Branko Babič je osvetlil nekatere v poročilu in razpravi prikazane slabosti v organizaciji SZDL, pri čemer je poudaril, da je treba nenehno razvijati zavest pripadnosti Socialistični zvezi in da je treba gledati problem borbe za socializem s širših vidikov, z vidikov republike, vse države in končno s tega vidika, da dobi socializem domovinsko pravico prav po vsem svetu.

Med posebno zanimiv del razprave so šli številni delegati tudi z mnogimi statističnimi in primerjalnimi podatki podprto izvajanje ing. Petra Aljančiča, ki je prikazal gospodarsko strukturo občine Postojna, hkrati pa na to navezal edine realne možnosti nadaljnjega gospodarskega razvoja komune. Pojasnil je tudi nove ukrepe za stabilizacijo našega jugoslovanskega tržišča, potrebe po zmanjšanju investicij itd., pri vsem tem pa nakazoval torišče dela Socialistične zveze, ki naj bi n. pr. usmerjala članstvo na lastne sile. SZDL se naj vsekakor bori za realizacijo mnogih potrebnih javnih del, ki so bila nakazana v razpravi, toda vse te stvari je treba v okviru možnosti razporediti na ustrezen rok, ker vsega naenkrat res ni moč narediti. V podobnem smislu je razpravljaj tudi predsednik občinskega ljudskega odbora tov. Ivan Baša, ki je glede tega, kako se da z lastnimi silami marsikaj ustvariti, med drugim navedel lep primer Hruševja.

H koncu so delegati izvolili novi občinski odbor SZDL in delegate za okrajno konferenco. Izvoljeni odbor se bo konstituiral na prvi seji, vsekakor pa je razveseljivo, da so na kandidatni listi imena, s katerimi se je fronta vidnejših javnih delavcev v Postojni razširila predvsem s tovariši iz vrst kmetov in delavcev.

—e—

Povejmo odkrito že pred sezono

Živahne priprave po številnih tujskoprometnih in gostinskih obratih na področju našega okraja nedvomno kažejo na skrb prizadetih kolektivov, da bi predsezonsko sezono dočakali kar najbolje pripravljeni. Sprico letosnje hude zime, ki je marsikje uničila nasade ter poškodovala vodovodne in druge naprave, je seveda deia in težav toliko več. Razen tega pa bi le težko našli hotel ali gostišče, kjer nam — če treba tudi s svincnikom — ne bi hoteli dokazovati, kako hitro bi se jim povrnila sreastva, vložena za razširitev tega ali onega ozkega grla v podjetju. Skratka, dela in skrbi ne manjka, pa tudi razveseljivih znakov ne, ki potrjujejo, da naši kolektivi po hotelih, gostiščih, tujskoprometnih uradih, podjetjih za osebni prevoz itd., iščejo možnosti za povečanje prometa. Res, tudi spodbude za izboljšanje tujskoprometne dejavnosti je dovolj. Rekordno število domačih in inozemskih gostov v minulem letu in dejstvo, da imajo za glavno sezono že sedaj skoraj vsi pomembnejši hoteli v našem okraju blizu 80% oddanih kapacitet, nedvomno spodbuja kolektive v gostinstvu.

Vendar pa se tokrat ne bi ustavili pri razpravljanju o koristnosti investicij v tujskoprometne obrate, niti pri vprašanju, kako se posamezna podjetja porabi razpoložljiva sredstva in možnosti za boljše ureditev svojih obratov. Iz

čepav smo svoj čas že pisali o tem vprašanju, se je v zadnjem času nabralo v našem uredništvu spet več dopisov, v katerih pisci z raznimi argumenti podpirajo trditve, da bi ob novi upravno-teritorialni razdelitvi Leskova dolina morala pripasti Ilirski Bistrici. Naj nam omenjeni pisci oprostite, če vseh teh razmeroma obširnih dopisov nismo objavljali zaradi tega, ker smo pred objavo iskali osnovnih informacij, kako s to stvarjo sploh stoji, in če je upravičeno razburjenje, ki veje iz nekaterih dopisov. Na pristojnem mestu smo izvedeli, da je pri Izvršnem svetu Ljudske skupščine LRS imenovana posebna komisija, ki naj vprašanje Leskove doline temeljito prouči, ki naj zasliši izvedence in vse v poštev prihajajoče činitelje v Loški dolini in Ilirski Bistrici ter nato predlaga Izvršnemu svetu končno razmejitve med obema zainteresiranimi občinama. Ni dvoma, da bo omenjena komisija nepristransko ugotovila dejansko gravitacijo in upravičenost pripadnosti Leskove doline, našim dopisnikom z ilirsko-bistriškega področja pa se odločujemo s tem, da po naši oceni v glavnih črtah združujemo njihova izvajanja v spodnjem sestavku. Uredništvo

Pred novo komunalno razdelitvijo sta se po daljših pripravah izvedenec 14. III. p. l. sestali pooblašeni komisiji predstavnikov ljudske oblasti in političnih organizacij Loške doline in Ilirske Bistrice. Tega dne sta obe komisiji dosegli kompromisno soglasje o tem, kje naj bi po Leskovi dolini tekla nova meja med obema občinama. V tem smislu je bil sestavljen zapisnik, ki so ga podpisali po trije predstavniki ene in druge strani. Ob formiranju novih okrajev so ta sporazum podpisali tudi predstavniki koprškega in ljubljanskega okraja, ker ne gre samo za mejo med dvema občinama, marveč hkrati tudi za okrajno mejo. Ti zapisniki so bili v zadnjem času predloženi tudi posebnim republiški komisiji, ki se bavi z vprašanjem dokončne razmejitve med obema okrajema.

Na osnovi določb tega zapisnika naj bi pripadlo na Ilirsko Bistrico 1.172 ha revirja (masa na 1 ha 270, prirastek na 1 ha 6, letni etat 5.300 kubičnih metrov, od tega 65% tehnične lesa), na Loško dolino pa bi odpadlo 1.049 ha revirja Leskove doline (masa na 1 ha 327, prirastek 7,6, letni etat 4.360 kubičnih metrov, od tega 75% tehnične lesa). Vidimo torej, da bi bila Loška dolina po tem sporazumu po hektarjih nekaj na slabšem, vobče, z ozirom na zalogo, kvaliteto in letni prirastek lesa pa na boljšem. Po omenjenem sporazumu bi nadalje dobila Ilirska Bistrica gozd v višini 1.800 m nadmorske višine, Loška pa v višini 950 m. V ostalem pa pasivna Ilirska Bistrica še zdaleč nima tolikšne perspektive in pogojev za kako drugo orientacijo, kakor jo ima na primer Loška dolina glede na kmetijstvo. Ilirska Bistrica pošilja v Loško dolino celo 230 delavcev na delo! Ostaja torej na pasivni bistriški strani še toliko delovne sile, da bi jo po omenjeni kompromisni rešitvi komaj zaposlili še obstoječi gozdno-industrijski obrati v bistriški dolini. Glede na nujno štednjo gozdnih fondov se preusmerjajo

v industrijo finalnih lesnih izdelkov, ki troši manj lesa in potrebuje manj delavcev.

Znano je, da izrazito kmetijski predel Loške doline razpolaga z lepšimi in bogatejšimi snežniškimi gozdovi, iz katerih je povrh tega spravilo ugodnejše kakor pa iz Leskove doline. Od tu, iz Leskove doline, ima do žage ilirskobistriški bazen za 10 km krajši prevoz lesa, kakor pa bi ga imela Loška dolina. Razen tega ima Bistrica neposredno železniško progo in glavno cesto v bližnje izvozne luke, Reko in Trst, vtem ko je postaja Rakek, na katero so lesnoindustrijski obrati Loške doline navezani, dokaj bolj oddaljena.

Zaradi zmanjšane letnega etata v gozdovih ilirskobistriškega bazena so se, kot rečeno, tamkajšnja industrijska podjetja že omejila v proizvodnji rezanega lesa, se preusmerjajo v dokončno obdelavo lesa, v finalno proizvodnjo (zaboji, pletena embalaža, galanterija itd.). Iz tega razloga so od leta 1952 uknjene kapacitete dveh polnojarmenikov, ene bločne žage »Brenta« in 8 veneciank. Tako predela letno ilirskobistriška lesna industrija (podjetje »Topol«, Lesni kombinat Javor-Bač in LIP-Postojna — obrat Koritnica) 25.450 kubičnih metrov hlodovine. Ne smemo pa pozabiti podaljška tega bazena, bližnjih podjetij »Javor« na Pivki in »Javor« na Prestranku, ki predelata letno še več hlodovine — 32.300 kubičnih metrov, vtem ko potrebuje tovarna »Lesonit« v Ilirski Bistrici na leto še 26.000 kubičnih metrov žamanja za svojo proizvodnjo lesnita. Vidimo torej, da potrebujejo na osnovi 8-urnega obratovanja kapacitete žagarsko industrijskih obratov primorskega področja (Ilirska Bistrica—Pivka) letno 60.000 kubičnih metrov hlodovine, vtem ko žagarsko lesni obrati Notranjske ne potrebujejo letno niti 30 tisoč kubičnih metrov hlodovine, imajo pa ti predeli tolikšne zaloge lesa v snežniških gozdovih, da res ne bi potrebovali še Leskove doline

za surovinsko bazo, ki jim je povrh vsega še neekonomičnejša z ozirom na oddaljenost in izredno slabo komunikativnost.

Naj omenimo še rentabilnost obstoječih lesnoindustrijskih podjetij ilirskobistriškega bazena: ta je nazorno izražena v pokazatelju, po katerem pride tamkaj na 1 dinar plačilnega fonda 23 din proizvodnje in na 1 dinar plačilnega fonda za 11 dinarjev ustvarjenega čistega dohodka. Les se izkorišča zelo rentabilno. Pripomniti je, da je v lesni industriji v Ilirski Bistrici zaposlenih 583 delavcev, v Koritnici 60, v Baču 110, v »Javorju« na Pivki pa 450 delavcev.

Ilirska Bistrica ima tedaj življenjsko potrebo po tem, da obdrži surovinsko možnost, kakor jo je imela doslej, ki jo je zaradi svoje ekskluzivnosti silila k orientaciji na lesno industrijo. Vedeti moramo tudi to, da bo vsekakor treba pogozditi še več tisoč ha kraškega terena — to pa bo mogoče le iz dohodkov obstoječih gozdov.

Argument, češ da je po nekakšnem avstro-ogrskem katastru Leskova dolina pripadala Notranjski, pravijo Bistričani, drži le v toliko, v kolikor je sploh tudi Ilirska Bistrica — in še pet kilometrov današnjega hrvaškega ozemlja — spadala pod Notranjsko. Za enega od nadaljnjih argumentov glede pripadnosti Leskove doline, češ da ne bi veljalo za mejo med dvema okrajema obdržati nekdanjo italijansko-jugoslovansko mejo, pa spet pravijo, da prav ta argument govori Bistričanom v prilog: prav nekdanja meddržavna meja je tista, zaradi katere so Italijani s primorske strani proti Mašunu zgradili strateške, kamionske ceste, ki odlično služijo za prevoz hlodovine iz Leskove doline na primorsko stran, vtem ko na notranjsko držo le slabe gozdne poti. O razpravi glede tega, naj bo li nova meja med okrajema geografska ali ekonomsko-gospodarska, smatrajo Bistričani, da je že iz političnih razlogov treba na stvar gledati gospodarsko, ne pa akademsko in teoretično. — Za enega od nadaljnjih dokazil pristašev, ki niso za to, da bi bila Leskova dolina razdeljena po omenjenih sporazumih (član CK ZKS tov. Janez Hribar in ljudski poslanec Matevž Hace sta se tudi strinjala z doseženim sporazumom), pa pravijo, da znana karta gozdno gospodarskega območja in lesnoindustrijskih obratov OLO Koper (priredila Uprava za gozdarstvo LRS letos) s svojimi podatki ne odgovarja dejanskemu stanju. Tudi v uredništvu našega lista smo ugotovili, da prikazuje ta karta lesnoindustrijske obrate v koprskem okraju močno pomanjkljivo in pomanjševalno, v tem ko so v ljubljanskem okraju vse, tudi najmanjše žage točno vrisane. Ta karta torej ne more služiti za realno primerjavo kapacitet lesnoindustrijskih obratov v enem in drugem okraju.

Ne bi želeli ponavljati vseh javno izrečenih glasov o tej stvari, čeprav si to glasovi znani. Naj navedemo samo enega z občinske konference SZDL: če gre Leskova dolina pod Notranjsko, tedaj naj gre vse pasivno ozemlje Krasa, tako kot je nekdanj bilo, vse tja do Senožec in Ajdovščine, pod Notranjsko. Volivci so dejali, da ne bi imeli nič proti temu.

Toda ne gre za to. Bistričani se najbolj jeze zategadelj, ker se jim pri njihovem postavljanju gospodarskih, ekonomsko utemeljenih argumentov očita lokalistično gledanje, in da bi na problem Leskove doline morali politično gledati, ga ocenjevati z zrelisča celotne naše držbe. Oni trdijo, da so prav njihovi argumenti osnovani gospodarsko, ekonomsko in politično, s tem pa v interesu vse držbe. Oni smatrajo, da je prav v političnem interesu treba podpreti veljavo kompromisnega sporazuma, sklenjenega in podpisanega po iniciativi dveh občinskih in dveh okrajnih politično-oblastnih forumov. Zato upajo, da bo omenjena republiška komisija pri določanju končne upravno teritorialne meje glede na Leskovo dolino te stvari nepristransko ocenjevala, tako da bo le-ta po svoji gravitacijski in ekonomski plati dodeljena tja, kjer bo za vso družbo najkoristnejša, kamor je bila tudi doslej navezana, kar je po njihovem mnenju gospodarsko, t. j. tudi politično utemeljeno in kamor sploh vodi tudi glavne in najkrajše ceste — to pa je Ilirska Bistrica.

Iz raznih dopisov priredil S. S.

-žek

Gozdni požari v okraju Koper

Po že tako katastrofalni zimi na Koprskem, se nizajo neizgode v kmetijstvu in gozdarstvu. Med ostale bi v gozdarstvu lahko uvrstili gozdne požare. Spomladanska sušna doba je za nastanek teh dala vse potrebne pogoje. Tako se ceni, da je samo na gozdnih površinah v okraju Koper na površini preko 100 ha v februarju in marcu za dva in pol milijona dinarjev škode.

Večina gozdnih požarov nastane zaradi malomarnosti in neprevidnosti ljudi. Veliko požarov ob železniških progah zanetijo lokomotive. Več požarov nastane tudi zlonamerno.

Med požare, ki nastanejo zaradi malomarnosti in neprevidnosti, bi lahko uvrstili požare, ki jih povzročajo izletniki, pastirji, vozniki, otroci itd. Le-ti netijo ogenj na jashah, posekah in poteh. Zelo škodljiva je tudi navada, da pašni upravičenci in njih pastirji požigajo v dobi največje suše travo, razna grmovja na pašnikih in obrobni deli gozdov ter gozdnih kultur s tem, da bi izboljšali in razširili pašnike. Na ta način nastale požare, ki se hitro razširijo na gozdne kulture in gozdove, bi lahko šteli med zlonamerne, ker skoraj ni pašnega upravičenca ali pastirja, ki ne bi poznal škode in posledice, nastalih zaradi njihove malomarnosti.

Večina požarov, povzročenih po pašnih upravičencih in pastirjih, nastane v gozdovih, ki meje na pašnike splošno ljudskega premoženja, ali na teh pašnikih samih. Ognje netijo po pašnikih z namenom, da se upepeli trava in s tem pridobije hrana, ki so se v tekočem letu pristopna rastlinam v obliki, da jih takoj lahko uporabijo. (Naravni razkroj trave sicer teče tri, pa tudi štiri leta). Torej namesto, da bi pašnike gnojili z drugimi gnojili, izvajajo to na omenjeni način. Izrazit tak pojav je na pašnikih SLP, kjer je tendenca skupnega izkoriščanja, predvsem zato, ker gnojiti noče nobeden, (ker pač pašnik ni njegova lastnina), na krasu pa tudi primanjkuje gnojla. Torej je tu zažiganje najenostavnejši način gnojenja, ki pa ima čestokrat hude posledice. To se dogaja tudi na privatnih parcelah, toda redkeje, ker lastniki sami le-te tudi gnojijo s hlevskim gnojem.

Tako je nastalo 50% letošnjih požarov, ki so se spričo kraške burje, ki je ob pomladni suši skoraj reden pojav, hitro razširili in opustošili gozdove, pa tudi same pašnike. Ostalih 50% jih je nastalo z iskrami in ogorki iz lokomotiv ali iz neprevidnosti.

Gozdne požare bi lahko razdelili v talne, podzemne in vršne. Vršni požar se pojavi v krošnjah dreves in jih uniči. Pri podzemnem požaru gori oziroma tli pod zemeljsko površino. N. pr. na kraškem svetu v votlinah, med skalovjem; listje, korenine ali humozna zemlja, ki nastane iz preperelih rastlinskih snovi.

Talni požari so najbolj pogosti. Tudi na krasu se gozdni požar začne prav za prav s talnim požarom. Najprej začne goreti na tleh suho listje, trava in dračje. Iz tal se požar hitro razširi v krošnje in kmalu zajame cele kulture in sestoje gozdov tako, da ostane na krasu, le še suho drevje in golo kamenje.

Gozdni požari so najbolj nevarni igličastemu drevju in manj listnatemu. Zato so utrpeli veliko škodo predvsem borovi nasadi. Ti borovi nasadi, ki smo jih z velikim naporom vzgojili na golem krasu, so bili tem pomembnejši za goli kras, ki ljudstvu in skupnosti ni dajal nikakega dohodka.

Ponovno je treba poudariti, koliko truda je potrebno vložiti v pogozditev. Pogozdovanje kraške

goličave stane v povprečju 58.000 din na ha. Pogozdovanje spremenjajo vremenske nepravilnosti, med katere uvrščamo predvsem velike suše. Zato čestokrat uspe le 10% pogozdovanih del in z večletnim delom znašajo stroški pogozdovanja 100 do 150 tisoč din za ha.

Vzemimo za primer, da je pogorel borov nasad v starosti dvajset let na površini desetih hektarjev. Če znašajo stroški sto tisoč dinarjev za hektar bi to izneslo na desetih ha milijon dinarjev. Torej če bi na dan pogozdovanja vložili v banko namesto v pogozdovanje, milijon dinarjev, bi se ta v dvajsetih letih (toliko je bil star nasad, ko je pogorel) pri 6% obrestovanju zvišal na 3.207.000 dinarjev. Taka bi torej bila tudi vrednost pogorelega gozda. Če pa pri tem računamo še izgubo na prirastu, humusu in ponovnem vlaganju denarja in truda, pa je dejansko vrednost mnogo večja. Torej je skupnost zaradi neprevidneža ali zlonamerneža človeka izgubila tri milijone dvestosedem tisoč dinarjev. Če pogledamo povprečje 15-letnih večjih gozdnih požarov na krasu v okraju Koper in povprečno letno škodo 3-4 milijone dinarjev, je po osvoboditvi skupnost izgubila že cca 40 milijonov dinarjev. Če bi se ta denar porabil za temeljito melioriranje kraških pašnikov, bi imeli na krasu cca 800 ha lepo melioriranih pašnikov in temu primerno razvito živinorejo.

Smatramo, da se moramo ob tem temeljito zamisliti. Ogromni stroški, ki letno bremene pogozdovanje kraških goljav, varstvo gozdov pred požari za graditvijo požarnih zidov in potov, ne upravičujejo nevestnosti in malomarnosti posameznikov, pa naj si bodo to izletniki, pastirji, otroci, pašni upravičenci ali kdor koli drugi. Take bo potrebno v prihodnje najstrožje kaznovati, pašo na pogoriščih pa za najmanj pet let prepovedati, da se bi opomoglo rastlinstvo, ki je bilo prizadeto po požaru.

Kmetje in pašni interesi pa bi tistih bore malo gnojili, ki jih pridobijo z vpepelitvijo trave, lahko pridobili z nadomestitvijo z umetnimi gnojili. Le nekaj kilogramov umetnih gnojil, ki bi nadomestili pepel iz trave, pa privatnika in njegovo denarnico ne bi toliko prizadeli, kot prizadenejo skupnost ogromni stroški za pogozdovanje pogorelih gozdnih kultur in sestojev.

Ing. M. S.



Franc Šenkinc iz Šembij nad Ilirsko Bistrico je naš najstarejši naročnik, obenem pa tudi najstarejši prebivalec našega okraja. Čeprav bo kmalu doživel 98 let, je še vedno živahen in rad pripoveduje o svojih doživljajih.

Obsojanja vredno dejanje

To se je zgodilo v Sušaku pri Ilirski Bistrici, v hiši št. 8, kjer stanuje petčlanska družina Maljevac. Nepoučen človek bi na videz nikoli ne prisodil tej hiši toliko brezsrčnosti do bližnjega, kaj šele do svojca.

V krogu te družine živi tudi 86-letna starka, mati osmih otrok. Morala je krvavo garati, da jih je preživljala in vzgojila. Od vseh otrok nima danes nikogar. Trije so še živi. Ena hčerka živi že več let v Trstu in se je redkokdaj spomnila s kako razglednico. Sinu v Harijah ne gre slabo, je pa več kot gotovo, da niti ne ve, v kakšnem položaju živi mati. Druga hči iz te hiše, z možem in dvema odraslimi hčerkama, pa ravna z njo slabše kakor z živino. Tako živi starka v bedi in pomanjkanju že nekaj let. Nima kaj obleči in v nečloveškem ležišču naravnost hira od mraza in lakote, čeprav bi ji svojci lahko čedno poslali v topli, zakurjeni sobi. Njeno prebivališče je v netlakovanem kletnem pritličju — brez oken. Stene so črne, okajene, kot v dimniku. Nekoč so v tem prostoru kuhali prašičem. To ni za ljudi, niti za živino ne.

Ko smo od trpljenja upognjeno in skoraj zmrznjeno starko obiskali, je tako jokala, da bi se še kamnu

Začeli so s pripravami za 10. obletnico LT

Na prvi seji novoizvoljenega okrajnega odbora Ljudske tehnike, ki je bila v Kopru pretekli teden, so razpravljali predvsem o pripravah za proslavo desete obletnice Ljudske tehnike Jugoslavije. Med drugim so sklenili prirediti 1. in 2. maja hitrostno avto-moto dirko v Portorožu za prvenstvo Slovenije, 20. maja meddruštveno jadralno regato v Kopru, 2. junija pa mednarodno jadralno regato. V Izoli bo jadralna regata za republiško prvenstvo v klasi Slok, v Piranu pa jadralna regata za republiško prvenstvo v klasi Star. Govorili so tudi o organiziranju letalskega mitinga, ki bo verjetno v avgustu v Postojni. V okviru prireditev za proslavo 10. obletnice Ljudske tehnike bodo odprli razstavo foto-amaterskih del v Kopru in razstavo, ki bo prikazala tehnični napredek našega okraja v zadnjih letih. Tudi posamezna društva LT nameravajo organizirati več manjših prireditev in razstav v večjih kra-

jih koprskih komunalne skupnosti. Na seji so obširno govorili o nekaterih organizacijskih vprašanjih, predvsem o formiranju občinskih odborov ljudske tehnike v Kopru, Postojni, Piranu in Sežani. Ustanovitve občinskih odborov narekuje potreba po razširitvi dela te organizacije, ki vključuje v koprskem okraju v 34 osnovnih organizacijah nad 2000 članov.

DOLENJE

Te dni smo imeli zbor volivcev. Naš občinski odbornik tovariš Drago Grlič nam je povedal marsikaj zanimivega v zvezi z letošnjimi gospodarskimi ukrepi ilirskobistriške občine za poživitev komunalne dejavnosti. V naši vasi smo sklenili, da bomo letos popravili poljske poti in vodnjake kot tudi napajališča za živino. Vse to bomo opravili s prostovoljnim delom. Če bi ne bilo slabega vremena, bi z deli že začeli. Tako pa nas to zadržuje.

Na zboru volivcev smo izglasovali pismo okrajni gozdni upravi, da bi rešila pereče vprašanje za našo živinorejo. Okrog vasi imamo namreč 172 ha zaraščenih pašnikov, ki jih nameravajo pogozditi. To bi bil za naš kraj velik udarec in bi morali kaj kmalu opustiti živinorejo, ki je pri nas edini vir dohodkov. Če gospodarsko to presojamo, so vsi izgledi boljše, da omenjene zaraščene pašnike uredimo v travnike, ki bi nam dajali dobro živinsko krmo. Vprašanje živinske krme je pri nas že od nekdaj pereče in jo moramo vsako leto kupovati. Razen tega pa bi se travniki hitreje rentirali kakor pa gozd, za katerega bi bilo treba čakati lepo vrsto let, preden bi zasajena drevesa zrastle.

Nekateri menijo, da pri nas nismo napredni, ker še nismo vsi vključeni v sosedni kmetijski zadrugi Jelšane. Toda temu ni tako. Mi smo pripravljeni biti člani zadruge, ampak ne v Jelšanah, ker tamkajšnja zadruga nam ne nudi niti najnujnejših stvari, ki jih vsak dan potrebujemo. Pripravljeni pa smo stopiti k ilirskobistriški zadrugi, ali pa celo sami ustanoviti svojo zadrugo, ki bi s svojimi odseki skrbela za pospeševanje živinoreje.

Bodimo ljudje!

Kdor je bil navzoč pri vstopu ali bolje rečeno pri vstopu v avtobuse v soboto, dne 31. marca ob 13. uri, se mora zgražati nad nekulturnim pririvanjem potnikov za sedeže v dveh avtobusih, ki sta tega dne vozila iz Kopra v Novo Gorico.

Podobni prizori se odigravajo vsako soboto. Najhuje pa je ob večdnevih praznikih. Zato nekaj besed o tem.

Potniki, ki so močnejši, dosežejo sedež, ostali pa, to so starejši moški in ženske, se morajo stoje zibati po tri ure in več od Kopra do predzadnjih postaj Nove Gorice.

Dogaja se, da med vožnjo fizično slabše potnike, posebno pa starejše ženske to dolgo potovanje izmuči in jih med vožnjo napadejo razne slabosti, zaradi katerih se dogodi, da mora avtobus vožnjo prekiniti. Tudi pri takem prizoru je le redek primer, da kateri izmed potnikov ponudi slabotni ženski sedež. Saj so bolj redki primeri, da zdravi potniki odstopijo starejšim osebam sedež.

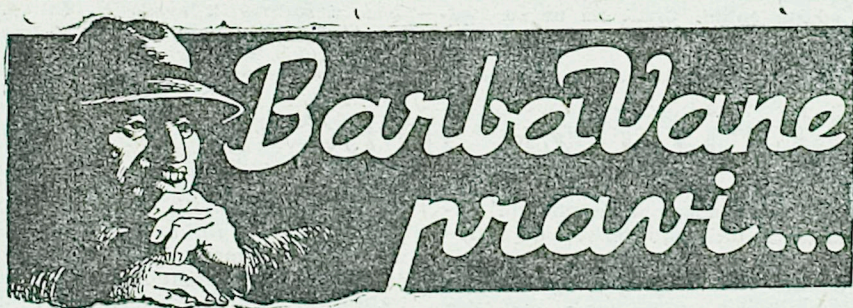
Vprašamo se, ali bi se ne dalo to potovanje nekoliko izboljšati? Prav gotovo.

Pred vsem se moramo vsi potniki zavedati, da smo tudi tu enakopravni, saj vendar vsak plača enako vozino, torej ima tudi enake pravice. Med potniki so uradniki, razni namočenci ter delavci, po večini ljudje, ki smo že precej potovali, ter si tudi pridobili nekoliko vpljivosti. Potrebno bi bilo, da to dejansko pokažemo.

Sprevedniki pa naj bi ob večjem številu potnikov uredili tako, da bi oni, ki bodo prvi zasedli sedeže v avtobusih, sedeli le do Divače, tam pa odstopili svoje sedeže onim potnikom, ki bodo do Divače stali.

Zelja potnikov je tudi, da avtopodjetja v dnevih večjega prometa povečajo število avtobusov, seveda, v kolikor to lahko uredijo.

Goriški potnik



Bila je sobota in tudi jaz bi se bil rad obrl kot se spodobi. Pa stopim v trgovino po britvice. In glejte: pri Tehnoservisu so zahtevali za vsako kovača, medtem ko sem pri Soči za isti denar dobil kar tri. Najbolj pa je zanimivo, da so bile britvice iste znamke, Tatra namreč, in enako zanič v obeh trgovinah. Ima pa ta, čeprav čudna in marsikomu nerazumljiva politika cen, tudi svojo dobro stran. Tako je namreč izključeno, da bi se zgodilo nekaj podobnega, kot se je v Izoli, kjer sta se ob inventuri dva šefa poslovalnic pogovorila, da drug drugemu posodi, kar sta predvidevala, da bo manjkalo. Na ta način sta lepo ažurirala svoje knjigovodstvo. Vendar sta zaman prevajala vreče, ker so ju pogruntali in spet vzpostavili »status quo«. Nagrado pa je podelilo sodišče.

Ko sem že šel ven, mi je Juca naročila naj prinesem kilo kruha iz pekarije. Zamislite, kako je bila vesela, ko je v štruci našla diskretno dolg konec »špaget«. Najbrž so z njo zvezali štruco, da bi se ne razletela pri peki. Da se ne bo kdo čutil užaljenega, najpovem, da sem kruh kupil v prodajalni na vogalu ulice Padlih za svobodo. Kdor rabi »špaget«, naj kar tja zavije.

Tudi v Koštabono sem se zapeljal prejšnji teden. Ogledal sem si tisti znameniti poštni nabiralnik, ki še vedno razkazuje slavne grbe savojске in fašistične oblasti. Nabiralnik je lepo vzidan kot kaka spominska plošča in kaže, da ga vaščani precej spoštujejo, saj bi ga sicer ne trpeli tako dolgo. Jaz sem pa vseeno pogledal naokrog, da bi kje staknil kak kramp in pomagal nabiralniku tja, kamor spada. Koštaboncem svetujem, naj kmalu kaj ukrenejo, ker ne bo dolgo, ko tudi Odpad ne bo več odkupoval podobne krame.

No, kar je bolj pri rokah, sem opravil. Poglejmo malce še na pivsko stran. V Hruševju bi bil kmalu ob čevlje, ki so mi ostali v blatu, ker so pozabili pošteno zasuti vodovodni jarek. Povedali so mi, da bi bil lahko videl tisto blato že prej, saj so zgradili vodovod že lansko leto. »Potem bi bil pa res čas«, sem pomislil, »da ga tudi končate.«

V Pivki pa so še bolj tihi. Že eno leto namreč popravljajo kinodvorano, čeprav je bilo po mnenju strokovnjakov le za nekaj mesecev dela. Sedaj pa, ko so dvorano končno zmogli, nimajo dovoljenja za

uporabo. In ga tudi ne bodo dobili — tako je rekla komisija, — dokler ne preuredijo kabine, ki je — to povem mimogrede — doslej popolnoma odgovarjala svojemu namenu.

Obiskal sem tudi Topolec pri Ilirski Bistrici. Pravi, da je tamkajšnja mladina zelo delavna, saj je prejela celo nagrado. Po njihovem mladinskem domu pa tega ne bi mogel sklepati. Zanimarjen je do skrajnosti in pajčevina visi s stro-pa kot na kakšnem podstrešju. Tudi popraviti bi ga bilo treba. Je pa trda za denar, saj so vaščani (komaj zmogli tistih 56 tisočakov, da so za silo popravili cerkev. Kako naj bi prevzeli na svoja rame-na še mladinski dom! »Za to bomo laže zvrtili kak denar na občini, so rekli, »medtem ko je cerkev naša interna zadeva.«

Zavil sem še v Sabonje, kjer so mi potožili, da imajo najbližjo trgovino šest ali sedem kilometrov daleč. »Kaj pa KZ«, ser rekel, »ne more odpreti svoje poslovalnice?« Zmajali so z glavami: »Sjo že poskusili, pa ni šlo.« Čudno pa je, da je bila pred leti v tej vasi vedno trgovina in da je vedno »šlo«, zdaj pa ne gre.

Tako potrpežljive ljudi kot so v Harijah, boste težko našli. Ze lep čas gledajo sredi vasi napol porušeno stavbo in hodijo oprezno okrog nje, ker se bojijo, da se jim ne sesuje na glavo. Vendar pa se ne spomnijo, da bi odstranili ruševine. Morda jih bodo zdaj, ko sem jim tako lepo zapihal na srce. Bom pogledal prihodnjič.

Pozdrav

Vaš Vane

PREDAVANJE

V petek, 13. aprila, bo ob 18. uri predaval v Mali dvorani Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru univ. profesor Srečko Brodar o izkopeninah v Črnem kalu nad Koprom. Med predavanjem bodo predvajali diapozitive o raziskovalnih delih. — Vstopnina 20 dinarjev in 5 dinarjev za dijake.

Hišnim svetom v premislek Kam privede malomarnost

Na seji Sveta stanovanjske skupnosti za občino Postojna so razpravljali o dosedanem delu hišnih svetov, ki jih je na področju občine 51, od teh pa le pet delavnih. Zato ni čudno, da je v letošnji zimi zaradi pomanjkanja čista odgovornosti (tako članov hišnih svetov, kakor tudi prebivalcev samih, nastala zaradi mraza škoda na vodovodnih in drugih stanovanjskih napravah in vrednosti nad dva milijona dinarjev. Nekateri so puščali v najhujšem mrazu odprta okna, palnice in jim je led razgaljal peč, zmrznile so jim školjke v straniščih in burja jim je razbila šipe na nezaprtih oknih. Dokaj škode pa povzročajo stanovanjski s cepljenjem drv v kuhinjah, s tem krušijo tlak in poškodujejo stene, puščajo odprte vodovodne pipe, da nastajajo pravcate poplave v stanovanjih, vhodna vrata pa ne zaklepajo in razni zlikovci kradejo žarnice na stropnih in električno napeljavah. Vzrok vsem tem pojavom je malomarnost odnos tako stanovalcev, kakor tudi članov hišnih svetov do splošno ljudskega premoženja.

Po ugotovitvi vseh teh napak dela hišnih svetov, je svet stanovanjske skupnosti sklenil, da bodo morali biti na naslednjih volitvah izvoljeni v hišne svete državljani, ki se bodo bolj zanimali za upravljanje hiš, stroške okvar v stanovanjih pa bodo nosili povzročitelji, ne pa hišna skupnost. V tej zvezi so tudi predlagali organizirati po-

svetovanje predsednikov in tajnikov hišnih svetov, na katerem se bodo seznanili z nalogami, ki jih imajo.

V Postojni je tudi zelo pereče vprašanje popravila starih hiš, ki so v sklopu stanovanjske skupnosti. Finančna sredstva, ki se ustvarjajo iz plačil najemnin, zdaleč ne zadoščajo potrebam. Zato so bili nekateri člani sveta mnenja, da bi se za kritje popravil lahko uporabil del sklada za stanovanjski fond, ki ga odvajajo podjetja v znesku 10% od fonda plač. S temi sredstvi bi namreč lahko popravili več hiš, odstranili bi nevarnost zrušitve stropov v nekaterih stanovanjskih objektih, pa tudi izvedli popravila v bivšem dijaškem domu, kjer stanuje 50 družin v dokaj neprimernih stanovanjskih prostorih.

Kje naj stoji kulturni dom Puče - Koštabona

Lani so v Koštaboni s prostovoljnimi delom pripravili nad 200 kuhičnih metrov kamena za gradnjo kulturnega doma. Sredi priprav pa je nastalo vprašanje, če je potrebno in umestno, da zgradijo kulturni dom v tem kraju, ki bi stal nad štiri milijone dinarjev, ker so tudi v Pučah začeli pripravljati kamene za gradnjo kulturnega doma. Torej čemu dva kulturna doma v vaseh, ki sta komaj dobra dva kilometra oddaljeni druga od druge? Vse nadaljnje priprave so potem zaspale, pripravljeno kameno pa čaka...

Ni pa zaspala misel na gradnjo skupnega kulturnega doma. O tem vprašanju so večkrat razpravljali na množičnih sestankih. Na križišču cest Puče-Koštabona — Nova vas — Krkavče že obstoja gospodarsko središče teh in drugih vasi. Tam je že moderen mlin, oljarna, trgovina in gostilna. Kmetijska zadruška Smarje pa gradi veliko skladišče za odkup kmetijskih pridelkov in shranjevanje umetnih gnojil. Prebivalci omenjenih vasi so mnenja, da bi tam zraven zgradili še kulturni dom ali pa samo dvorano za prireditve. Tako bi kraj postal še kulturno središče za večjo okolico.

K temu bi dodali še to: prva leta po osvoboditvi je mladina teh vasi pokazala veliko požrtvovalnosti pri obnovi požganih Smarj, gradnji ceste Smarje — Nova vas in se je udeleževala tudi drugih delovnih akcij v mladinskih brigadah. Sedaj se ji znova nudi prilož-

RESNO OPOZORILO organizatorjem sadnega škropljenja

V času poznozimskega in zgodnjepomladanskega škropljenja sadnega drevja se prav vsa leto pri ljudeh, ki škropljenje opravljajo, dogajajo primeri lažjih ali težjih zastrupitev s strupenimi škropivi. In da se prav vsako leto v raznih krajih Slovenije po nekaj takšnih zastrupitev konča s smrtjo, to pač niso več zgolj osamljena naključja ali nepredvidene nesreče. Edini in neposredni vzrok zastrupitev je zanemarjanje varstvenih navodil in ukrepov pri ravnanju s strupenimi škropivi, zlasti z rumesanom.

Republiška kmetijska in republiška sanitarna inšpekcija ponovno opozarjata okrajne kmetijske in sanitarne inšpekcije, kmetijske zadru-

ge in kmetovalce, nadzorstvene organe pri škropljenju ter v prvi vrsti vse tiste, ki škropljenje opravljajo, na previdno ravnanje s škropivi ter na strogo izpolnjevanje zaščitnih ukrepov pri škropljenju.

Rumesan, kakor tudi vsa ostala kemična sredstva za varstvo rastlin in sadnega drevja so hudi in tudi življenjsko nevarni strupi za ljudi, kakor za domače živali! Zato je treba ravnati z njimi zelo previdno, pa naj jih uporabljamo za škropljenje ali za pršenje. Osnovno pravilo za vsakega škropilca je, da pride s škropivom čim manj v dotiko! Vedeti moramo, da nastopi nevarnost zastrupljenja čim pride škropivo v dotik s kožo, z usti, z očmi ali z dihalnimi organi. Škropivo kmalu prodre skozi obleko, pronicata kožo, se prime nezaščitnih rok in obraza in se z vdihavanjem, s pitjem, jedjo ali s kajenjem prenaša v telo. Zato naj škropilci v vsakem primeru strogo upoštevajo in se ravnajo po naslednjih varnostnih navodilih:

Škropilec ne sme med delom ne piti, ne jesti in ne kaditi. Opozoriti je treba ljudi, da naj ne dajejo škropilcem med njihovim delom žganja in drugih alkoholnih pijač! Alkohol pospešuje strupeni učinek rumesana. Pred jedjo, pitjem ali kajenjem si mora škropilec umiti roke z vročo vodo in milom ter izplakniti usta, ne pa, da se to čisto dogaja, da z golimi rokami, ki se jih je oprijelo strupeno škropivo, prijemlje in nosi v usta cigareto ali kose hrane ter zraven še pije in tako sam poskrbi, da se mu strup po najbližji poti zanaša v telo.

Škropilci je treba vedno tako, da veter ne zanaša škropiva naravnost v obraz. Brezpogojno se moramo izogniti vdihavanju strupene škropilne megle.

Prvo in najvažnejše pravilo pa je: zaščitna oprema. Dolžnost vseh kmetijskih zadrug ali gospodarstev, ki škropljenje organizirajo, je, da nujno poskrbe za primerno zaščitno obleko škropilcev. Nabaviti je treba zaščitno obleko oziroma halje ter kapuco iz plastičnih mas (polivinila), dalje gumaste škornje, gumaste rokavice in obrazne ščitnike. Vsa navedena zaščitna sredstva lahko nabavite po zmerni, povsem dosegljivi ceni preko kmetijskih magazinov pri podjetju »Agrotehnika« v Ljubljani. Seveda je treba škropilce stalno opozarjati, da se zaščitne opreme zares tudi poslužujejo in nadzorovati škropljenje tudi s te plati.

Škropilci se morajo med delom redno menjavati, da ne opravljajo vedno samo eden ta posel, to se

pravi, da ni stalno ena in ista oseba neposredno v dotiku s strupenimi škropivi. V večjih škroplilnih akcijah, ki trajajo po več tednov, naj se škropilci menjavajo vsake tri do štiri dni.

Vsa podrobna navodila o ravnanju s strupenimi škropivi in o varstvu pred njimi bo vsak organizator oziroma škropilec našel v knjigi ing. Vilka Mastena: »Varstvo rastlin s kemičnimi sredstvi«, ki jo je lani izdala založba »Kmečka knjiga« ter v skrajšanih navodilih o ravnanju z rumesanom, ki jih razpošilja tovarna »Pinus«.

Odgovorni ljudje so dolžni z vsrčnim, nazornim prepričevanjem in poukom dopovedovati škropilcem nujnost osebne zaščite pred strupenimi škropivi, saj je to samo v interesu njihovega zdravja in življenja. Pouku naj sledi tudi vestna in natančna kontrola. Le s krepitevijo njihove zdravstvene zavesti bomo dosegli, da se žalostni primeri zastrupljenja in smrti ne bodo več ponavljali.

NOVOKRAČINE

Vprašanje vode — boleča rana naše vasi

V naši vasi je zlasti v poletnem času občutno pomanjkanje vode. Jemati jo moramo v lužah, ki niso primerne niti za napajanje živine. Zato se ni čuditi pogostim boleznim, kakor je tifus in druge trebušne bolezni. Zastopniki higienškega zavoda neprestano pritiskajo na lokalne faktorje, da bi že enkrat ozdravili to bolečo rano naše vasi. Načrti za vodovod so baje že gotovi in iz izvrkov, ki dajejo dnevno nad sto tisoč litrov vode, bi lahko v kratkem času uredili primeren vodovod in napajališče za živino. Prav tako smo vaščani sklenili, da bomo pri gradnji vodovoda opravili vsi, ki smo za delo sposobni, po tri prostovoljne delovne dni in, če bo treba, tudi več. Naša vas šteje nad 100 družin z zaselkom Sušak in bi torej vodovod zgradili kaj hitro. Toda strokovne moči nimamo, kot tudi ne potrebnega materiala. Občinski ljudski odbor v Ilirski Bistrici zaenkrat še nima sredstev in vprašanje vode je še vedno na dnevnem redu. Sedaj se bliža poletje in nas hudo skrbi, ker se zelo bojimo epidemije. Sami toliko sredstev ne zmoremo, ker je naš kraj gospodarsko pasiven. Kar imamo gozda, ga ne smemo sekati, ker je sečnja omejena, razen tega pa je v letošnjem letu taksa narasla in zasluzimo tako malo. GB

STRUNJAN

Traktor kmetijske zadruge je takoj, ko je prenehal najhujši mraz, začel preoravati zemljo. Delal je ves mesec po 14 ur na dan. Do sedaj je preoral že 90 odstotkov obdelovalne zemlje. Člani in nečlani zadruge bodo, čeprav z malo zakasnitvijo, sedaj lahko v kratkem času opravili vse pomladanske setve in saditve.

Zadruga je nudila pomoč z umetnimi gnojili in prevozom tudi novonaseljenim kmetom, da bodo lažje obdelali zemljo in zato naročila preko Ukrajne zadruške zveze še en traktor in dve »frezje«.

Kmetje v tej dolini so se bali, da je oster mraz z burjo uničil vse ozimnine. Zdaj, ko se je vreme utopilo, pa se je pokazalo, da je bila ta skrb odveč. Ozimnina je začela lepo zeleneti. Prav tako so začele zeleneti tudi jagode.

Za letošnji odkup kmetijskih pridelkov se je zadruga dobro pripravila. Preuredila in olepšala je skladišče za odkup, ki je eno najbolje urejenih in najlepših na Koprskem.

Vprašanje defektnih otrok rešujemo socialistično in ne karitativno

V okviru proslav desetletnice ustanovitve Zavoda za gluho mladino v Portorožu, so otroci tega Zavoda v petek dvakrat nastopili v koprskem gledališču: popoldne za otroke, zvečer za odrasle. Obakrat je bila gledališka dvorana polna. Defektni otroci so izvajali več plesnih in telovadnih točk, recitirali krajše pesmi in v prizoru iz Rdeče kapice prikazali, kako se sporazumevajo med seboj s kretnjami.

Prireditve je gledalec, tako popoldne otrokom kot zvečer odraslim, zapustila močne vtise. Ko je gluha učenka petega razreda recitala pesem Mati, je med gledalci že starejša žena vzkliknila: »Ali je to mogoče?!«

Da, danes je tudi kaj takega mogoče. Veliko števil mater, otrok in drugih gledalcev je ob nastopu gluhih otrok spoznalo veliko skrb, ki jo sedaj posveča družba takim otrokom, da jih usposobi za koristne člane človeške družbe.

V stari Jugoslaviji so bili le štiri je zavodi za gluho mladino: v Ljubljani, v Zagrebu, v Beogradu in Jagodini — današnjem Svetozarevu. Tri od teh je stara Jugoslavija podedovala od Avstrije, le enega je sama ustanovila. Danes je

v Jugoslaviji 14 zavodov za gluho mladino, v načrtu pa je še več novih.

V primerjavi z letom 1939 se je šolstvo po številu otrok za duševno nerazvite dvignilo za 190 odstotkov, za slepe za 292 odstotkov, za gluhe za 120 odstotkov, za vzgojno zanemarjene pa za 466 odstotkov. V 21 posebnih vzgojnih ustanovah je bilo 2142 defektnih otrok. Statistika govori, da je v Sloveniji 6821 defektnih otrok, po mnenju strokovnjakov pa jih je celo nad devet tisoč.

Cilj naše socialistične družbe je izolirati defektne otroke v koristne člane človeške družbe, da ne bodo v breme ne staršem in ne skupnosti. Povprečni stroški za rehabilitacijo takega mladoletnika do njegove delazmožnosti znašajo, z investicijami vred, do enega milijona dinarjev. Če bi takega defektnega otroka pustili usodi, bi v povprečni življenjski dobi stal družbo štiri milijone dinarjev, če računamo samo minimalne življenjske stroške.

Produktivnost oseb, ki so toliko sposobne, da uspevajo v posebnih šolah, ni nič nižja kakor produktivnost zdravih oseb, pogosto pa je celo višja. Tako na primer gluhi tipograf uspešno tekmuje s svojim

sliščim tovarišem, natančnost njegovega dela pa je celo večja, ker ga ne motijo šumi okolice.

Zavodu za gluho mladino v Portorožu se je že v prvem letu ustanovitve — pred desetimi leti — zaupalo v uk veliko število defektnih otrok, med njimi je bilo 68 gluhih. V desetih letih je bilo v Zavodu za gluho mladino v Portorožu 146 otrok. Od teh nadaljuje šolanje v obeh zavodih 69 otrok, v



Prizor z nastopa gojencev Zavoda za gluho mladino

dela, ki je primer plemenite človeške solidarnosti in ki zasluži našo priznanje in našo pohvalo.*

Prireditve gluhih, ki smo jo gledali v petek v Kopru, je bila nekaj posebnega, nekaj več kot ostale kulturne prireditve. Videli smo, da tudi otroci, ki jih je narava oropala enega izmed peterih čutov, lahko nastopajo na odru enakovredno zdravim ljudem. Se več! Nasop treh baletk je tako navdušil popoldne otroke, zvečer pa odrasle, da so morale točko obakrat ponoviti. Ob recitaciji: Mi nismo gluhi, ki jo je v srbsčini recital 28-letni gluhi Stefan Venko, so poslušalci kar strmeli: Ali je resnica, da gluhi človek tako govori?! Ta tovariš se je razen materinega naučil še srbskega in italijanskega jezika!

Namen prireditve je bil: dati ljudem z zdravim poslušnim pravom sliko o gluhomem, o njihovem življenju in delu, dokazati njihovo sposobnost za samostojno preživljanje, če se pravilno in smotrno šolajo in prikazati kako učijo defektologi gluhomene govoriti.

Prireditelji so svoj namen dosegli v polni meri in so ob ploskanju otroške in odrasle publike pri obeh predstavah lahko občutili vsaj malo zadoščenja za humano skrb in delo s katerim gladijo glušcem pot v lepše življenje.

Gorjan

DIVAŠKA OBČINA IN ŠKOCIJANSKE JAME

Divaška občina — ta naša novo ustvarjena deželica — je, kar se »posvetnega bogastva« tiče, prav zelo ubožna. Nima strica v Ameriki. Nima sirota tudi kdo ve kakšnih stalnih virov dohodkov. Mali premogovnik v Vremah, dvoje mizarjskih podjetij, par mlinov, ducat oštarij in pol ducata kmečkih zadrug — ta trenutek se res ne morem spomniti, ali imamo kje še kaj donosnega.

Prav vse vasi, ki občini pripadajo, trpijo na težkih podedovanih boleznih, ki jih že skoro pol stoletja ni nihče zdravil. Te kronične tegobe bi občina rada ozdravila in morala jih bo ozdraviti, če bo hotela trditi o sebi, da živi novo napredno življenje in se tega zaveda. Ob samem začetku ima občina sto problemov: polomljeni

preden se bo to zares začelo, mora divaška občina tudi nekaj storiti, nekaj, kar bo tudi v drugih ozirih zadovoljevalo tržaške in še druge obiskovalce. Zalostna resnica je namreč, da zaradi »gledanja« samega gredo ljudje le v kino, v cirkus in še kak soroden kraj; kadar gredo »gledat« prirodne lepote, imajo v mislih še mnoge drugačne dobrrote. Na smrt bodo užaljeni, če teh ne bo. Kadar se odpravi avtobus Ljubljancem »gledat« Portorož ali Poreč v Istri, se med vožnjo še največkrat pogovarjajo o dobrih vinih, ki jih prideluje Istra. Kadar pa gredo Tržačani »gledat« Pokljuko, imajo v mislih dobrrote kranjskih klobas!

Med obema vojnama, ko smo bili (o bogovi!) »Italijani«, so ob vsakem lepem dnevu prišle v Mata-

Ko bi izletniki zvedeli, da bodo v Matavunu dobro postreženi — vsaj tako kot so v Sežani, — bi v tej dobi vesp in lambret brez dvoma vsako lepo nedeljo v velikem številu pribirneli gledat bobneče slapove in divje prepaše Škocijanskih jam in razdrapanega okolja v bližini.

Divaška občina naj poskrbi, da bo v Matavunu tujec vsaj v prazničnih dneh dostojno postrežen. Pripravljen je plačati in zakaj bi ne bil! Sicer je bilo že govora, da bi bil v Matavunu potreben hotel za tujce. Ta zamisel je v tem trenutku neumnost. Matavun ne potrebuje hotelov in niti ne prenočišč, potreben je pa dostojnega gostišča vsaj za večje dneve, vmes pa nekakega bifeja, kjer bi mimoidoči človek vsak hip mogel dobiti vsaj mrzlih jedil po želji, ne da si mora, kot navadno delajo izletniki, odpreti nahrbtnik v bližnjem borovem gozdiču!

Sem član divaške občine in ji želim dobro — bolj kot katerikoli drugi občini v Sloveniji. Ali bo njen gospodarski svet, znal rešiti takšna vprašanja? Upam da bo.

France Magajna

18. aprila bodo v Vipavi slavili občinski praznik

18. aprila bodo praznovali v Vipavi občinski praznik. Kot doslej že nekaj let hočejo prebivalci vipavske občine proslaviti ta dan kar najlepše in svečano, zakaj ta datum jih spominja na važen dogodek v zgodovini naše narodno-osvobodilne borbe, ko so prvi primorski partizani zmagovito prestali veliko italijansko ofenzivo na Nanos.

Ko je poveljstvo videmskega vojnega področja zvedelo, da na Nanosu taborijo partizani, je poslalo na to področje celo divizijo do zob oboroženih vojakov. Na cesti Podnanos—Razdrto je stal vsakih 10 metrov italijanski vojak. Nanos je bil obkrožen. V borbo proti partizanom pa so Italijani poslali nad 600 vojakov in sto karabinerjev. Partizani so bilo vseh le 54 in so taborili na Lipah, blizu Strgarjevih. Italijani so hoteli presenetiti partizane v taborišču, toda le-ti so jih sprejeli z ognjem na položajih. Vnela se je huda in ostra borba, ki je trajala nad osem ur. Italijani niso dosegli uspeha kljub moderni oborožitvi in petnajstkratni premoči. Partizani so se razdelili v dve skupini in se zmagovito prebili v Sinji vrh v bližini Otlice in v hribe nad Ozeljan. To je bila zanje velika zmaga, ki jo je obču-

Deset let plodnega dela Planinskega društva v Postojni

Planinstvo v Postojni ima za seboj že lepo tradicijo. Že leta 1907 je bilo večje število Postojnčanov članov Slovenskega planinskega društva Ljubljana. Ti člani so bili dokaj delavni, kar nam priča vzorno speljana planinska pot iz Razdrtega, mimo starinske cerkve Sv. Hjeronima pod Grmado na Plešo. Markacija in letnica otvoritve sta še danes vidni. Že takrat so planinci gojili željo, da bi na vrhu Nanosa zgradili planinsko zavetišče; zato so kupili parcelo, kjer stoji danes Vojkova koča. Prav tako je bilo že takrat zbrana precej denarja, toda svetovna vojna in poznejša italijanska okupacija je preprečila graditev.

Takoj po osvoboditvi se je v Postojni zbralo nekaj planincev in pričeli so zbirati okoli sebe prijatelje planin. Pripravili so tla za ustanovitev samostojnega planinskega društva. Meseca februarja 1946 je bil ustanovni občni zbor. Ustanovljene so bile tudi planinske skupine po okoliških vaseh. Prirejali so izlete na Javornik, Škocjan pri Rakeku, Kucelj, Čaven, Nanos in drugam.

Planinska ideja si je kaj hitro

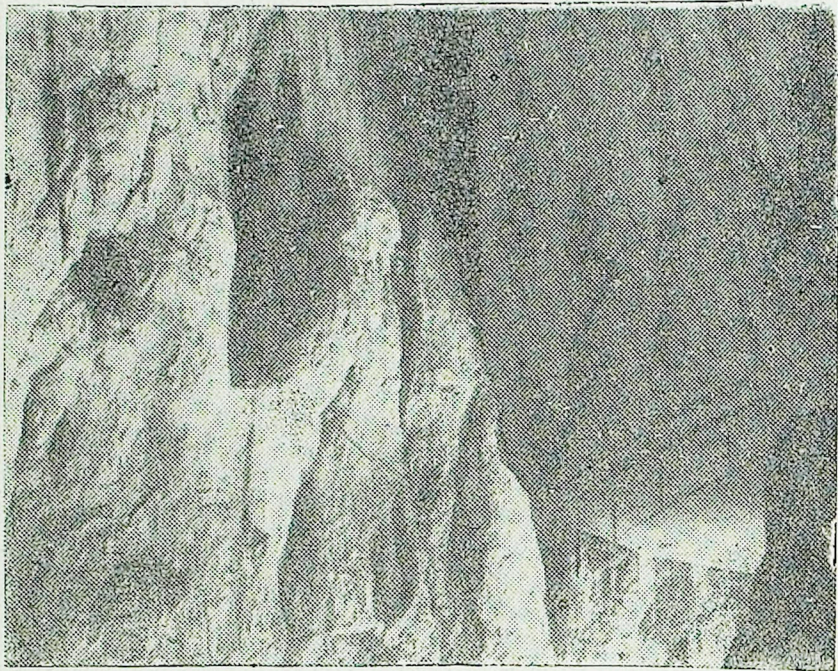
utirala pot in to še posebno med mladino. Leto 1949 pomeni za PD Postojna prav gotovo eno največjih pridobitev. Že med zimo tega leta so na Nanosu zapeli krampi. Pripravljali so prostor kjer naj bi stala planinska koča. Gradnja koče na Nanosu ni aktivizirala le planince, saj je pri delih sodelovalo tudi po 100 in več prostovoljcev, ki so na svojih ramenih prenašali gradbeni material na vrh Nanosa. Dela so tako hitro napredovala, da je bila že tisto leto 7. avgusta slavnostna otvoritev. Ta dan so prihiteli na Nanos planinci iz vseh delov naše domovine. Ta dan je bil tudi določen za vsakoletne tradicionalne planinske tabore, ki se iz leta v leto stalno prirejajo pri Vojkovi koči.

Preveč bi bilo, ako bi hoteli naštevati vse one, ki so na katerikoli način doprinesli svoj delež k gradnji koče vrh Nanosa, vredno pa je omeniti izredno požrtvovalnost takratnega predsednika PD Ela Garzarolija in tajnika Franca Boštjančiča, ki sta se poleg ostalih z vso vmeno lotila tega dela, ki je bilo kronano s tako lepim uspehom, da so postojnski planinci upravičeno ponosni.

V preteklem letu je PD Postojna pridobilo na številu članstva še posebno to iz vrst najmlajših. Organiziran je bil izlet pionirjev na Triglav. Pionirji so pod vodstvom predsednika Ivana Rozmana prehodili v večdnevem pohodu poleg vzpona na Triglav še njegova obširna področja. Prav tako je bilo prirejenih vrsto drugih izletov. Alpinistični odsek pod vodstvom Toneta Valiča je v preteklem letu organiziral plezanje slovenske smeri v Severni steni Triglava, Dedcove smeri pri Koršiči, IV. stopnje, v januarju letošnjega leta pa je bil na Nanosu alpinistični visokogorski tečaj, ki je trajal 7 dni. Tečaj sta vodila Klavdij Klede in Tone Valič. Takih tečajev si mladinci še želijo.

Danes šteje Planinsko društvo v Postojni 265 članov, od tega je 72 mladincev in 59 pionirjev. Med glavne naloge, ki si jih je društvo postavilo za to leto je prav gotovo gradnja pionirske planinske koče na Pečni rebri pri Postojni. V ta namen imajo pripravljenega že nekaj denarja in gradbenega materiala. Predvidevajo, da bo otvoritev te koče že letos poleti. Tako bodo tudi najmlajši planinci imeli svojo kočo, ki bo komaj uro hoda oddaljena od mesta in na lepi razgledni točki.

Na občnem zboru društva je 8 članov PD prejelo za svoje požrtvovalno delo diplome in pohvale, predsednik društva Ivan Rozman pa je prejel od Planinske zveze Jugoslavije diplomu in srebrno značko. »Stina«



Škocijanske jame

vodovodi v nekaterih vaseh, v drugih (razen zasebnih kapnic) sploh nobene pitne vode, v tretjih je vode komajda za ljudi, živina pa mora piti v zelenih kalih pravo gnojnico. In ta »voda« je le eno vprašanje. Sledijo še druga: elektrika, problemi asanacije na vasi, vprašanja glede krajevnih sol, požeških potov in kdo ve kaj še vse. Vsemu temu in podobnemu pa sledi znamenita himna:

»Oj kje bom jemav, kje bom jemav...«

Ima pa naša divaška občina prav krasen vir dohodkov, ki ga veliko premalo izkorišča. In to so znamenite Škocijanske jame, za moj okus stokrat bolj zanimive od Postojnske. Da ne bo užaljenosti zaradi tega, je treba povedati tole:

Postojnska jama je čudovita krasota. Čaroben podzemeljski vrt, ki mu na vsem svetu ne najdemo enakega. Njeni kapniki so kakor biseri in bi se morali, se zdi človeku, tudi v temi lesketati. In vendar, in vendar — ko sem šel skozi ta začarani svet, tudi skozi tisti najlepši del, ki mu pravijo »Raj-ska jama«, sem občutil neki nejasni in plehki okus, ki je poznan človeku, ko zapuša razstavo dres-denskega porcelana.

V Postojnski jami sem bil dvakrat in dvomljivo je, da bom še kdaj. V Škocijanskih sem bil sedem ali osemkrat in še jih pojdem posetit. Profesor Pavel Kunaver — veliki apostol kraških lepote — je v preteklih desetletjih privedel v Škocijanske jame tisoče srednje in visokošolske mladine obeh spolov. Kakor svetišče, kakor domovje skrivnostnih bogov so njemu Škocijanske jame. In vendar, v teh jamah ni snežnobelih kapnikov kot v postojnskih; sama mrtva čokoladna barva prevladuje v njih. V nadomestilo za to pomanjkljivost pa najdete polno drugačnega bogastva, ki veliko bolj zagrabi človeka. V letošnjem koledarju Prešernove družbe je prof. Kunaver naštel le nekoliko čudovitosti, ki jih skrivajo Škocijanske jame.

Škocijanske jame pozna marsikdo na svetu. Pozna jih Dunaj, ki je prvi trošil denar zanje, pozna mo jih mi, in prav dobro jih pozna tudi Trst. Trst bi jih še hodil gledat in jih tudi bo čez čas. Toda

vun (Škocijan) trope Tržačanov, ki so se najprej (kajpada!) »nagledale« podzemeljskih lepote jam, nato se je pa začelo »ta pravo« veselje pri mizi v oštariji. Jame so pač bile prekrasna pretveza za izlet k obloženim mizam in k zabavam, o katerih se molči! In v tistih letih sta bili v Matavunu dve gostilni in še ena manj pomembna v Škocijanu. Te gostilne so zmagovale navadne dnevne posle, zmagovale so jih pa tudi v izjemnih dnevih, ko je prišlo »gledat« Škocijanske jame stotine in stotine Tržačanov. Ni važno zdaj dejstvo, da so ti takratni tržaški izletniki bili po večini politične srake, ki so se prišle s svojo cirkuško Zovineco junaško izpostavljati in tvegati svoja dragocena življenja proti »divjim rodovom« našega Krasa, važno je to, da sta ti dve ali tri gostilne mogle »akomodirati« več sto izletnikov. Lokali so bili čisti, mize pogrnjene, v kletih zares dobro vino, v kuhinjah je pa cvrčalo, da je šlo skozi ušesa.

Zakaj bi ne bilo tako tudi danes? Zakaj se turist iz Trsta (ali odkoder koli) ne more nahraniti v Matavunu, kjer ni praktično nobene postrežbe? Jaz ne grem gledat nekam najlepše stvari na svetu, če vem vnaprej, da bom tam lačen. Kaj nudi danes Matavun izletniku? (Rečem »danes«, mislim pa na tisto, kar je bilo pred poldrugim letom, ko sem bil tam poslednjič. Bojim se, da tudi »danes« ni kdove kake razlike). Prej sta bili dve važni gostilni, danes je v eni od teh dveh le nekaj oduren vinotoč. Pošvedrana točilna miza, nekaj obupno golih miz, pri katerih ob nedeljah marjašajo in zdehajo domači kvartopirci in debelo pljujejo po tleh.

Tukaj — si jaz mislim — bi naša divaška občina lahko imela zlato jamo. Lansko leto, sem bral nekje, je posetilo Škocijanske jame okoli 8500 oseb, kar je zelo malo, približno tretjina milijona dinarjev jamske vstopnine. Ko bi ti ljudje bili postreženi, kot se dandanes vsepovsod pričakuje, bi več kot taka vsota ostala v Matavunu; to se pravi v divaški občini. Ne vem, kaj je od tega treba dati državi, mislim pa, čim več dohodka, tem več ji gre, toda tudi tem več ostane v občini sami.

Zaščita in varstvo koristnih ptic

Upravni odbor neke kmetijske zadruge na Goriškem je na svoji seji med drugim razpravljal tudi o tem, da bi se zadruga morala zavzeti za varstvo in zaščito koristnih ptic. Misel tega odbora je dobra in bi bilo prav, če bi naše kmetijske zadruge na svojih rednih letnih občnih zborih vnesle na dnevni red tudi točko: Varstvo in zaščita koristnih ptic.

Med vojno je izginilo ogromno koristnih ptic. Kazalo je, da bo ptičji rod popolnoma izginil celo iz naših vasi, kjer ptice najdejo več naravnih skrivališč kot po mestih. Še deset let po osvoboditvi je ptičji rod pri nas zelo razredčen. Kako se to pozna v sadjarstvu, vedo le sadjarji! Številni škodljivci so se tako razmnožili, da ponekod resno ogrožajo sadovnjake. Človek — uničevalce koristnih ptic — je s svojo kruto roko podrli tisto naravno ravnotežje. Sam je z uničevanjem koristnih ptic ugla-dil pot malim in skritim sovražnikom sadnega drevja.

Naši pernatí pomagači prav v tem času pripravljajo svoja gnezda za valjenje mladčev. Koliko gnezd uničijo otroci, ki se še ne zavedajo koristi, ki jih ptice prinašajo kmetijstvu. Na Tolminskem imajo nekateri sadjarji lepo navado, da izdelajo lič-ne valilnice iz desk in jih pred za-

četkom pomladi privežejo na debela ali debelejšje veje sadnih dreves. V letošnji hudi zimi so na lesene okvirje zunanjih delov oken hiš pribili lepo narejene pokrite krmilnice ter vanje vsak dan natresli ajde ali pa koruzne moke. Tako so rešili na stotine sinic, ščinkavcev, brglezov, taščic, penic in drugih koristnih ptic pred poginom. Zdaj na pomlad so že opazili, da tiste ptice pripravljajo svoja gnezda v bližini njihovih hiš. Ko bodo izvalile mladice, bodo s pobiranjem škodljivih črvov na sadnem drevju v obilni meri povrnilo, kar so zanje napravili pozimi.

Podobno skrb posvečajo lovci divjačin, le da imajo ti to skrb že več let dobro organizirano. Da se o tem prepričamo, je dovolj, če prelistamo kako številko njihovega glasila »Lovec«.

Mislimo, da bi bilo na mestu, če bi v naših šolah v tem času učitelji spregovorili šolarjem kako vzgojno besedo o varstvu in zaščiti koristnih ptic. Prav tako bi v tem lahko veliko napravile naše mladinske organizacije, starši in drugi vzgojitelji otrok. Misel o zaščiti ptic bo vsakakor treba razširiti po vaseh in po mestih.

Ne moremo si zamisliti sadovnjaka brez koristnih ptic, kot si ne more-

mo predstavljati dobrega sadjarja brez škropilnice, žagice in krtače. Mali pernatí pomagači nam nudijo — brezplačno — tako pomoč, da se je niti sami ne zavedamo. Pred leti smo pozimi imeli priložnost opazovati brgleza in siničko, ki sta s skrbjo strokovnjaka pregledovala staro hruško. Kako skrbno sta pregledala vejo za vejo od vrha do tal in pri tem odstranjevala lišaje, mah in star lub. Na snežni odeji pod krošnjo je po končanem pregledu ležala plast mahu, lišajev in stare skorje. Koliko zalege in bub sadnih škodljivcev sta pri tem uničila, si lahko predstavljamo.

Mislimo, da je prav v tem pomladnem času naša dolžnost, da nekaj napravimo za zaščito teh malih in pridnih »udarnikov«, ki za svoje delo ne zahtevajo drugega plačila kot to, da jih pustimo v miru. Sadjar

Naročajte, kupujte in širite naš tednik SLOVENSKI JADRAN

Dobite ga v vseh trafikah in kioskih.



kultura · prosveta

OB REFORMI OBVEZNEGA ŠOLSTVA

Potrebne so nove učne metode in sodobnejša sredstva

Ze v stari, predaprilski Jugoslaviji, se je napredno učiteljstvo borilo zoper tedanji šolski sistem, njegovo vsebino in zastarele oblike. Težnje po šolstvu, ki bi po svoji organizacijski in vsebinski plati ustrezalo potrebam delovnih množic, je zastopalo mlado, progresivno učiteljstvo, združeno v Učiteljskem pokretu. Te revolucionarne težnje mladega učiteljstva so se morale skrivati za formalnimi zahtevami po spremembi vsebine izobrazbe (učnih načrtov) in metod, načina dela pri pouku.

V času velike borbe za našo svobodo, a predvsem po osvoboditvi, so se v našem družbenem življenju izvirale velike revolucionarne spremembe. Le-te se posebej kažejo tudi v šolstvu, in sicer v idejnosti pouka ter demokratizaciji šolstva. Dosegli smo to, da smo začeli v naših šolah poučevati na naprednih znanstvenih osnovah, da smo omogočili pot do najvišje izobrazbe vsej nadarjeni mladini. Demokratizacija vsega našega javnega življenja se je izražala v šolstvu v tem, da smo ustanavljali šolske in roditeljske svete, kjer so starši sodelovali pri reševanju vprašanj šole in vzgoje. Z uvedbo družbenega upravljanja v šolah se je vloga družbe pri izobrazbi in vzgoji mladine še bolj povečala.

Ravno demokratizacija, vključitev velikega števila državljanov v organe, ki upravljajo šolstvo, je vzbudila splošni interes za vzgojo doraščajočega rodu. Prav zaradi tega povečanega interesa naši ljudje pogosto razpravljajo, ocenjujejo in tudi kritizirajo naše šolstvo. To se izraža na različne načine. Mnogi ugotavljajo, da znanje učencev ne ustreza zahtevam naše družbene stvarnosti. Industrializacija naše države, uvedba družbenega samoupravljanja v tovarnah in podjetjih, družbeno upravljanje v zdravstvu, socialnem skrbstvu in prosveti, šolstvu, skratka, vključitev vedno večjega števila državljanov v proizvodni proces in v organe družbenega upravljanja terja določeno izobrazbo mladega rodu, da bo sposoben nadalje razvijati našo socialistično družbo.

Kritika našega šolstva se izraža še v drugih oblikah. N. pr. posamezniki zahtevajo uvedbo kmetijskega pouka v obvezne šole (to so: nižje gimnazije in osnovne šole), drugi spet izražajo željo po večji prilagodljivosti učnega načrta posebnim razmeram, krajem, v katerih živi šola (industrija-tehnika). Zahteva po večjem upoštevanju telesne ter estetske vzgoje je tudi vsak dan glasnejša.

Solniki ugotavljajo, da sicer vsi naši učenci zaključijo osemletno šolsko obveznost, vendar pa le slaba četrtina konča svoje šolanje v 3. razredu osnovne šole, oziroma 4. r. nižje gimnazije. Večina učencev torej dobi izobrazbo, ki jo predpisuje učni načrt za 5., odnosno 6. razred. Ta ugotovitev naših šolnikov nas še posebej opozarja, da z našim šolskim sistemom ne dosega-

BRANKO HOFMAN:

Jutranji asociaciji na morju

I.

Morje v prvi zarji
in na morju jadrnica,
plahutaje ziblje v zraku
se samotna ptica.

Gledam morje: večno valovi.
Gledam luč, ki nad vodo drsi.
Nič ne vem, da večno valovi,
kar iz teme se v součno luč rodi.

II.

In pravim ribiču: na morje zaveslaj,
naj v jadra bela veter se upre.
Ce je, če ni poti nazaj —
o tem mornarji malo govore.

Ceprav molčimo, vsi vemo:
nemiren val nas vse nekoč zalije.
Nad nami bo oktorbško nebo
in mi v tem valu kapljica vode,
ki v sončni luči valovi in sije
in zblizja vse obale, vse ljudi zemlje.

(Iz zbirke ZA OBLAKI SO
ZVEZDE. Izdala založba Ob-
zorja v Mariboru, 1956)

mo smotrov obveznega šolstva.

Razen tega, zlasti starši, razpravljajo o preobremenjenosti učencev glede na zahtevnost učnih načrtov. Ostre kritike smo slišali na račun sistema ocenjevanja v osnovni šoli, a prav tako je živo vprašanje, ali naj učenci na nižji stopnji osnovne šole sploh ponavljajo razrede.

V pedagoških časopisih razpravljajo o potrebi novih učnih metod in o sodobnejših učnih sredstvih (film, mikroskop itd.). Mnogo je tudi govora o šolanju učiteljskega kadra, ker bo to nujno sledilo iz spremenjenega načina dela v novi, reformirani šoli.

Pobude, ki so prihajale od staršev, šolnikov, strokovnih društev učiteljev in profesorjev, so dobile svojo potrditev o potrebi šolske reforme z najvišje strani.

Odbor za prosveto pri Zvezni ljudski skupščini je formiral posebno delovno telo, Zvezno komisijo za reformo šolstva, z nalogo, da zbere, preuči in formulira gradivo. Pri tako razvejani, široki problematiki šolsko-reformnega dela je morala Zvezna komisija poiskati in razviti take organizacijske delovne oblike, ki bi zagotovile pravilni in uspešni metodološki pravec tega dokaj težkega in sestavljenega dela. Spričo tega je Zvezna komisija za reformo šolstva razdelila celotno

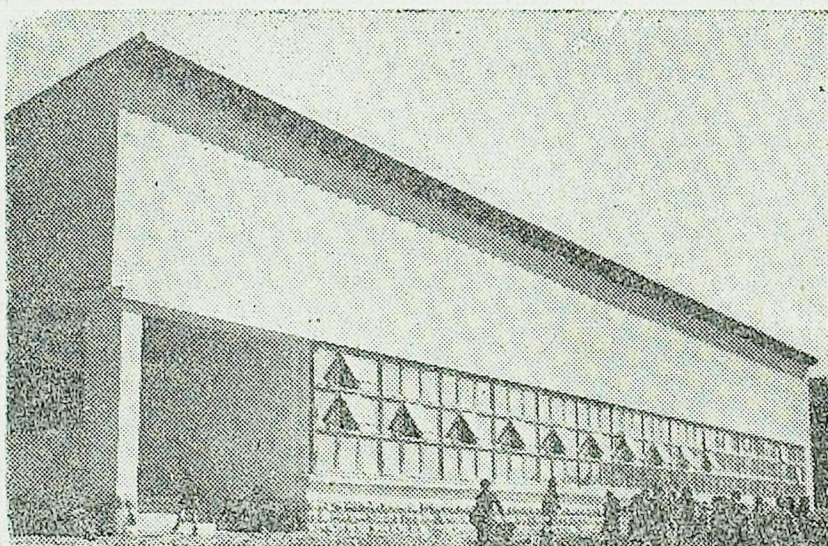
delo na ustrezna področja. Tako je v maju 1955 formirala dve podkomisiji, in sicer za obvezno šolstvo ter za učiteljsko šolanje. Vendar bi ne bilo s tema komisijama zajeto celotno šolstvo, zategadelj je določila še podkomisije: splošnoizobraževalne, strokovne šole, za predšolsko vzgojo, za izobraževanje odraslih. Zavedala se je tudi dejstva, da je potrebno globlje poznati materialne temelje in pogoje, v katerih živi naše šolstvo. To jo je vodilo do ustanovitve podkomisije za materialno osnovo šolstva.

Doslej sta najbolj poglobljeno in sistematično delali podkomisiji za obvezno šolstvo in učiteljsko šolanje. Obe podkomisiji sta izdelali na temelju številnih posvetovanj in obširnega dokumentarnega gradiva elaborata, ki sta ju predložili Zvezni komisiji za šolstvo. Le-ta je oba elaborata na posvetovanju decembra 1955 v Beogradu z manjšimi spremembami sprejela in ju izročila vsej javnosti v diskusijo.

Naslova elaboratov sta:

1. Temeljna načelna vprašanja, stališča, opredelitve, motivi, zbirna ugotovitev in zaključki o organizaciji obveznega šolanja.
2. Osnovna vprašanja, načela in zaključki o šolanju učiteljskega kadra za obvezno šolstvo.

(Dalje prihodnjic)



Osnovna šola v Šmarjeh pri Kopru

Zadnji dve srečanji z italijansko literaturo

(Silone: VINO IN KRUH. — Gramsci: PISMA IZ JEČE)

Siloneja poznamo Slovenci že po treh prevedenih knjigah (Fontamara, Slovo od Moskve, Priglasitev robitnic), od katerih je izšla Fontamara že celo v drugi izdaji. Zdaj smo dobili že četrto njegovo knjigo, roman »Vino in kruh«.

Težko bi bilo v tem delu odkriti kak nov obraz Silonejeve umetnosti ali izpovedovanja. Kajti Silone je kot pisec in mislec monolit. Zato so njegova dela samo deli celote in upal bi si trditi, da ne predstavljajo rasti v smislu dozorevanja. Silone je še vedno kakršen je bil že v svojem prvem delu, romanu Fontamara: odločen upornik proti fašizmu in neomahljiv borec za pravice tlačanih in zanemarenih in zapostavljenih kmetov, kantonov — ter velik uresničevalec idej komunizma in socializma na vasi.

Vsa Silonejeva dela nosijo na sebi pečat dokumentarnosti, ki je pravzaprav za realista Silonejevega kova nujna. Tako so njegova dela najintimnejše povezana z njegovim osebnim življenjem. In prav romani Fontamara, Vino in kruh in — doslej v slovenščino še neprevedeni — Seme pod snegom tvorijo nekako avtobiografsko trilogijo.

V Fontamari — kjer slika svojo rojstno vas in čisto resnične ljudi — je pisatelj mladenič, ki snuje in pripravlja odpor, organizira kmete in jih privede do prvega krvavega spopada. — Vino in kruh je drugi del njegovega življenja. Tu gre pisatelj sam vase. Ocenjuje svoja dejanja, več, svoje ideje in cilje. Bo-

ri se z dvomi, omahuje nad svojimi metodami. Preobleden v duhovnika, odmaknjen od mestnega življenja, si skuša ponovno ustvariti pravo sliko resničnosti, s katero je povezan. Tu, med kmeti, ponovno spozna, proti komu in čemu se mora boriti in s kakšnimi elementi lahko računa. Tu prodira v psiho svojih ljudi in išče vzrokov in rešitve. In ne samo to: skozi prizmo gradnje celega romana vidimo, kako skuša presoditi sebe in druge, tovariše iz mladih let.

Umetniško je Vino in kruh najmočnejše Silonejevo delo. Bogato je po opisanih značajih, v opisu vanju samega sebe, v liku Pietra Spine oziroma Paola Spade. Nepozabni pa so še liki Cristine, Bianchine, don Benedetta in drugih. Nadvse lep je opis pokrajine okoli Fucinskega jezera, živali in ljudi. Človek zlepa ne more pozabiti nekaterih umetniško dovršeno opisanih epizod (n. pr. krst osla).

Prevod je ponekod šibak, precej je tudi slovničnih in stavčnih napak.

Gramscijeva pisma pa spadajo med tiste dokumente, iz katerih pogostoma lahko samo med vrsticami spoznavamo ne enega samega človeka, marveč celo skupnost ljudi, v tem primeru obraz celotne Italije.

Nekaj skopih življenjskih podatkov nam pove, da je bil Antonio Gramsci kmečkega porekla, da je bil rojen v enem izmed najbolj revnih predelov Italije na otoku Sardiniji, da je postal intelektualec

Gledališče Slovenskega Primorja prodira v zavest širše slovenske javnosti

(IZ PISEM S POTOVANJA)

Prihajajo nam prve vesti članov GSP, ki je na dvajsetdnevni turneji po večjih gledaliških središčih Slovenije.

»Mislim, da ne bi mnogo zgrešil, če bi napisal: veni, vidi, vici,« pričenja pismo direktor Oskar Venturini.

»... Že prva predstava je vžgala...« »Vihar navdušenja pri predstavi Srečno, ljudje...«, »... aplavz na odprti sceni pri Botru Andražu...«, »... venci gledališču, venec Zegi v Kelihih...«, »rože, slike, darila...«, »vabila in pogostitve...« »nagovori...« ponavljajo veselo presenečeni igralci.

Res, veselo presenečeni. Zakaj na pot so se odpravili s skromnostjo najmlajših slovenskih gledališnikov. »... Prišli smo ponižno in pohlevno kot siromaški, a že v Ptuj so nas sprejeli zelo pristrčno. Igrali smo prvi večer Botra Andraža, drugi večer Na

dnu kelihov. Obe predstavi sta bili že vnaprej razprodani in zelo dobro sprejeti. Publika, upravo gledališča in oblast smo presenetili. Navdušenje je bilo tako veliko, da so nam poleg pogojev, ki so jih sprejeli, dali za oba dneva še brezplačno prehrano.«

Podobno v Mariboru (tri predstave: »Boter Andraž«, »Srečno, ljudje«, »Na dnu kelihov«), kjer je pozdravil naše gledališče poleg upravnika celjskega MG tov. Fedorja Gradišnika in predsednika celjskega upravnega odbora tov. Medveda tudi minister tov. Luka Leskošek in se v dolgem nagovoru čez vse pohvalno izrazil o našem delu, ki mu je dal polno priznanje.

In zopet in zopet: »... publika navdušena...«, »... laskave pohvale merodajnih ljudi,« »aplavz, darila, čestitke...«

Tako prodira delo Gledališča Slovenskega Primorja v zavest najširše slovenske javnosti. Turneja se nadaljuje preko Trbovelj, Kranja, Jesenic in Škofje Loke v Ljubljano, Novo mesto in Črnomelj. Dokončne vtise in bilanco pa bo možno zapisati šele po povratku članov GSP v Koper.

Dj. F.

Jubilej člana SNG v Trstu Rada Nakrsta

V soboto, dne 7. aprila, je imelo Slovensko narodno gledališče v Trstu jubilejno premiero v dvorani na Stadionu 1. maj. Član tržaškega gledališča Rado Nakrst je slavil 25-letnico svojega gledališkega delovanja. Nastopil je v naslovni vlogi tragedije v treh dejanjih pisatelja Luigija Pirandela »Henrik IV.«.

V ostalih vlogah so nastopili še: Nada Gabrijelečičeva, Tea Starčeva, Miha Baloh, Joško Lukeš, Modest Sancin, Silvij Kobal, Julij Guštin, Ivo Kuferzin, Stane Starešinič, Stane Rastresen, Jože Sedmak in Enij Reinhardt. Dramo je režiral Vlado Habunek kot gost, sceno pa je izdelal arh. Božidar Rašica.

Po premieri je bila proslava na odprtem odru. Tržaško občinstvo ter predstavniki kulturnega in javnega življenja iz Trsta in Slovenije so izrekli jubilantju Radu Nakrstu iskreno priznanje za njegovo uspešno in prizadevno 25-letno pot na deskah slovenskih gledališč.



Rado Nakrst

Premieri so prisostvovali tudi zastopnik vladnega generalnega komisarja dr. Palamare ter odlični francoski, britanski in ameriški gostje iz Zagreba in Beograda.

Bralci in naročniki SLOVENSKEGA JADRANA sodelujte pri reševanju naših nagradnih križank!

— nb —

Zimski popoldan na vasi - Tudi malenkosti so lahko pomembne

Še precej hladno je bilo, ko me je priložnost zvabila na Tolminsko. Pokrajino je še pokrivala snežnobela odeja, blagodejni sončni žarki pa so že lepo gregli. Po prisojnih strminah so tu pa tam povzročali manjše snežne plazove, ki so izginjali v zelenomodri in zaradi mraza močno upadli reki.

Znašel sem se že precej visoko, na manjši jasi, ki je nudila res čudovit razgled. Za nekaj trenutkov sem postal, da bi se naučil vseh tistih lepote, ki jih ljubitelji narave lahko nudi lep in sončen zimski popoldan, nato pa sem se počasi obrnil nazaj proti vasi.

Ko me je le še nekaj sto metrov ločilo od roba gozda, je pritegnila moja pozornost pritajena govornica otrok. Sledil sem ji in kmalu zagledal tri 8 do 10 let stare fantke. Niso me videli. Spočetka sem mislil, da stikajo za telohom, toda motil sem se. Kmalu so namreč obstali kakor okameneli, se šepetaje pogovarjali in neprestano strmeli nekam v daljavo. Ko sem jih nagovoril, so se sicer nekoliko zdrznili, kljub tem pa skoraj brez zadrege odgovorili:

»Siničke in kose iščemo. Radi bi katerega ujeli.«

In res! Ko sem pogledal malo bolj pozorno, sem opazil kakih 50 metrov v bregu pripravljeno kletko z vabo. Okregal sem jih, toda vse je kazalo, da jim moje besede niso segle do srca. Kar nekam posmehevali so se, ko so se pred menoj vračali proti vasi.

Pozno popoldne sem se vračal v skoraj izumrlo vas, le tu pa tam sem srečal kakega vaščana. Mojo pozornost pa so spet zbudili otroci. Kar cela gruča jih je bila. Pred seboj so podili še močno upehano mačko in jo obmetavali z vsem mogočim. Za moje svarilo se še zmenili niso. Naslednjega dne sem zvedel, da so mačko ubili in da je to dejanje sprožilo celo spor med nekaterimi družinami.

Marsikdo bo morda dejal, da sem malenkosten, ko navajam vse to. Vendar se s takimi dejanji ne strinjam, ker vidim v tem pomanjkljivo vzgojo otroka.

Zavil sem proti vaški gostilni, kjer je bilo le malo ljudi. Pri mizah so sedeli večinoma kvartavci, toda — žal — večinoma mladinci. To me je nekoliko presenetilo. Kaj res ne more najti mladina pozimi druge zabave?

Razen mladincev sem opazil v gostilni tudi nekaj otrok; vse je kazalo, da so bili v družbi očetov, ki so zatopljeni v kvarte, pozabljali nanje. Tu pa tam so ti otroci posegli po kozarcih svojih očetov in se tako privajali alkoholu. Te očete bi prav rad vprašal, če se zavedajo svoje dolžnosti do otrok. Vsekakor kaže, da ne!

Ker mi ni ugajal zatohli zrak, ki je močno zaudarjal po vinu, sem se kmalu napotil k znanec. Komaj sem stopil v hišo, že se je pojavila na pragu 11-letna domača hčerka, vsa zasopla saj se je vračala s sankanja. Mati ji je nalila

v kozarček žganja, rekoč:

»Na, da se ne boš prehladila!«
Te materine besede so me osupnile, še bolj pa občutek, da je zavžila deklica žganje z izrednim zadovoljstvom in je zaprosila mamo, naj ji da še! Isto se je ponovilo, ko je stopil 9-letni fantek.

Mimo tega res nisem mogel. Kmalu sem napeljal pogovor na škodljivost alkohola še posebno za otroke. Žal pa sem bil v tistem trenutku edini v hiši, ki je to trdil.

»Malo žganja jim prav gotovo ne škoduje. Fantku, ki je bolj slaboten, ga dam tu in tam tudi zato, da se mu utrdijo kosti,« mi je odvrnila mati obeh otrok.

Samo nekaj dni sem bil v vasi. Vstopil sem v marsikatero hišo. Ponekod sem naletel na najboljšo vzgojo, za večino pa tega ne morem trditi. Tudi na cesti sem marsikaj opazil. Nekateri otroci so vzgojeni tako, kakor da bi bili brez staršev, marsikdaj se sosedje sprejo zaradi kakega dejanja otrok, namesto da bi ukrenili kaj drugega, koristnejšega. Predaleč bi prišel, če bi hotel vse to navajati.

Kljub temu pa je opaziti napredek tudi pri nas. Ker večkrat zahajam tja, to lahko trdim. Vedno manj je očetov, ki vodijo s seboj otroke v gostilno, vedno manj je staršev, ki so mnenja, da alkohol otroku koristi, in vedno več je takih, ki vse bolj uspešno vzgajajo svoje otroke tudi brez palice in zausnice. Zdravstvena, vzgojna in druga predavanja ter raznovrstni tečaji iz leta v leto rodijo uspehe. Vendar pa bodo tečaji in predavanja, vedno bolj potrebni, zlasti tečaji za žensko mladino — za bodoče matere in gospodinje. Tiste, ki bodo šle skozi take tečaje, bodo vzgajale svoje otroke prav gotovo drugače, kakor so jih vzgajale nekoč njihove matere. Dejstvo pa, da mlade matere in dekleta vse bolj obiskujejo predavanja in tečaje, dokazuje, da smo tudi pri nas na poti napredka.

Gospodinje, ali veste...

... da potrebuje naš organizem dnevno pet gramov soli in da večja količina že škoduje,
... da vas čebula pri rezanju ne bo pekla, če jo boste rezali v vodi,
... da lahko ohranite sveže meso, če ga zavijete v čisto krpo, ki ste jo namočili v kisu in pustite na mrzlem, najbolje na prepihu,
... da je voda, v kateri ste kuhali krompir, zelo dobra za čiščenje jedilnega pribora,
... da so topli obkladki najboljši sredstvo proti nespečnosti? Topel obkladek si položite, ko ležete v posteljo, na zatilje ali na oči.

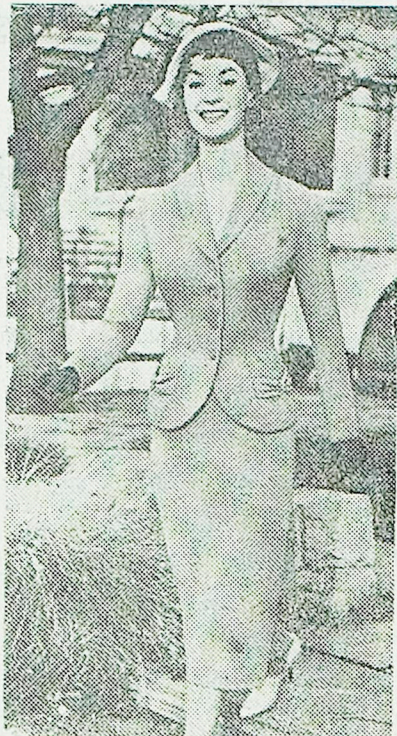
ŽENE POSVETU

GOSPODINJSTVO NA DANSKEM — POSEBNI KUHARSKI TEČAJI ZA MOŠKE IN SEMINARJI NA FAKULTETI

Naši gospodinjstvi strokovnjaki, ki hodijo po inozemstvu, so zlasti navdušeni nad naprednimi razmerami v skandinavskih državah. Tam so se tudi največ naučili. Nič čudnega ni, da so daleč pred nami; pomislimo le, da se je borba za napredno gospodinjstvo začela na Danskem že pred 60. leti. Pionir te borbe je bila Marteline Lauricens. Z lastnimi sredstvi je ustanovila prvo gospodinjstvo šolo. Skupno z absolventkami s svoje šole se je potem borila za izpopolnitev gospodinske vede. Obiskovale so hiše, organizirale tečaje in podobno. Pri pristojnih oblasteh pa je Marteline odločno zahtevala, naj uvedejo gospodinjstvo kot obvezen predmet v šole. Svojo zahtevo je utemeljevala, da bodo tako otroci (dečki in deklice) razbremenili matere, jim pomagali pri nekaterih opravkih v hiši, zlasti pa da se otroci ne bodo navadili deliti domačega dela na moško in žensko.

Ta nesebični trud napredne Danke je rodil uspehe. Leta 1900 so uvedli gospodinjstvo v učni načrt v vseh šolah, leta 1937 pa so imeli že povsod tudi potrebne prostore za praktični in teoretični pouk v gospodinjstvu.

Tako je učni načrt na Danskem že takrat omogočil gospodinjstvu,



Model za spomladanski kostum ali dvodelno pleteno obleko.

Vpliv alkohola na organizem in cenena osvežujoča pijača

Alkoholizem je pri nas še vse preveč razširjen. Ljudje pijejo ob vsakem dogodku, večjem delu in prazniku, kar je v škodo posamezniku in skupnosti. Posledice se kažejo v zmanjšani delovni sposobnosti, včasih v večdnevni nesposobnosti za delo in običajno v denarnem pomanjkanju. Razen tega vpliva alkohol tudi kvarno na človeški organizem, seveda prej ali pozneje, glede na telesno konstitucijo. Alkohol deluje na velike možgane: povzroča omamljenost, človeka zapušča spomin, razsodnost, ni zmožen samokritike, kar ga privede do nepremišljenih dejanj; v malih možganih pa alkohol ohromi center za ravnotežje. Vpliva tudi na toplotno stanje in na krvni obtok. Segretje, ki ga povzroča, je le prehodno, žile se razširijo, nakar pa sledi večje oddajanje toplote. Omamljeni živčni sistem vinjenega človeka se težje prilagodi zunanjim vplivom, zato človek takrat ne čuti mraza in tudi ne toplote. Pri stalnem uživanju alkohola se zmanjša elastičnost žil in srca, kar se mašuje zlasti v starosti.

Nujno je, da vsi sodelujemo v borbi proti alkoholizmu. Prevzgojimo sebe, svojce — vse. Zahtevajmo, da bodo prodajali vsi naši lokali in trgovine sadne in mlečne sokove ter rudninske vode.

S SEJE ZVEZE ZADRUŽNIC

Za pospeševanje vrtnarstva in estetsko ureditev vasi

Pretekli teden je bila prva seja okrajnega iniciativnega odbora Zveze zadružnic, ki so se zbrale, da bi razpravljale o letnem programu dela.

Vse članice odbora so bile mnenja, da je organizacija Zveze zadružnic potrebna na vasi, ker bodo žene lahko mnogo prispevale za povečanje proizvodnje v kmetijstvu in pomagale pri reševanju vseh različnih nalog na vasi.

Letni program dela, ki smo ga obravnavale in osvojile, predvideva na prvem mestu vzpostavitev organizacije Zveze zadružnic pri vseh KZ. Ti odbori bodo delovali v povezavi z ostalimi pospeševalnimi odseki pri KZ in sprejeli v svoje izvajanje tisti del programa, ki je po značaju ženam najbližji.

Od pospeševalnih akcij smo vzeli v program predvsem pospeševanje vrtnarstva, kajti še vedno je veliko družin, kjer je pomanjkanje zelenjave v prehrani občutno.

V ta namen je že bil dvodnevni seminar za žene. Končni cilj te akcije pa je: večja in boljša proizvodnja zelenjave za domače potrebe, kakor tudi za potrebe trga.

V teku leta, to je v času ko bo največ zelenjave in sadja, bomo skupaj z okrajnim gospodinjstvom centrom organizirali dvodnevni seminar za konserviranje sadja in zelenjave.

Na seji je bil sprejet tudi sklep, da bodo te organizacije navajale žene, da čim več pažnje posvečajo estetski ureditvi vasi (gojenje rož na vrtovih in oknih, boljše higien-ska ureditev vasi itd.).

V jesenskih mesecih bomo organizirali še okrajni in več lokalnih seminarjev za higieno klanja in pravilno predelavo prašičev ob kolinah.

Tovrstni seminar je že bil v minuli zimi, in sicer eden v okrajnem merilu in eden, posebno uspešen, s 24 udeleženkami v Ilirski Bistrici.

Okrajni odbor Zveze zadružnic bo usmerjal odbore zadružnic pri KZ, da bodo uredili stalne prostore za inventarjem za razne gospodinske tečaje, kajti vedno je v vasi vprašanje, kje in s čim začeti tečaj.

Ravno tako bodo odbori zadružnic dajali pobudo, da se bodo uredila perišča, kjer je možno kopalnice itd., vse kar bi pripomoglo k razbremenitvi naše žene na vasi.

Vse te akcije bomo izvedle v povezavi z okrajnim centrom za gospodinjstvo, da bomo tako lahko naše žene seznanjevale s sodobnimi tehničnimi pripomočki v gospodinjstvu.

A. P.

dr. N. NASVETI

Suh kvas lahko preizkusimo, če je še dober tako, da ga vržemo kosček v vrelo vodo. Če se bo vzdignil na površino, pomeni, da je uporaben.

Zlate okvirje obvarujemo pred muhami tako, da jih namažemo s česnom. Čistimo pa jih tako, da z njih najprej dobro obrišemo prah, potem pa jih umijemo z vodo, v kateri se je kuhal česen.

Majhne škarje lahko sami nabrusimo tako, da z njimi režemo tenak steklen papir.

kajti kuhala?

KOŠTRUN NA BELOKRANJSKI NAČIN

Pol kg mastnega koštruna zrežemo na 4 kose. Veliko čebulo zrežemo in svetlorumeno prepražimo na masti, olju ali margarini. Na prepraženi čebuli potem dušimo osoljeno koštrunovo meso. Med dušenjem pridamo zalivamo, dodamo malo kumne, lovorjev listič, strok česna, poper, pol kavne žličke majarona. V približno poldrugi uri je meso mehko, nakar ga potresemo z dvema žlicama moke in zalijemo s pripravljeno krompirjevo vodo. Dodamo še tri zrezane krompirje. Posebej zrežemo srednje veliko zeljo, jo poparimo in pustimo deset minut, da se malo omeheča. Nato precedimo in dodamo koštrunemu mesu. Vse skupaj še dušimo pol ure. Paziti moramo, da ni vse pregotlo ali preredit. Kot dodatek lahko serviramo še kruhove cmoke, testenine, riž, žgance.

RIBJI GOLAZ

1 kg rib, pol dl olja, čebula, paprika, zelen peterilj, 5 dkg moke, 2 žlici paradižnikove mezge, pol dl vina ali kis.

Narezane ribe osolimo, povaljamo v moki in opečemo na olju. Na istem olju nato prepražimo sesekljano čebulo, pridamo česen, papriko, zalijemo in dobro prekuhamo. Na koncu dodamo še paradižnik in opečene ribe ter dušimo še pol ure. Nazadnje dolijemo vino ali kis.

H golažu serviramo navadno še POLENTO, ki jo pripravimo takole: V posodi zmerimo zdrob in vzamemo dvakratno množino vode. Zdrob stresemo v slan krop, pridamo olje in mešamo tako dolgo, da se zgosti. Polento kuhamo pokrito tri četrt ure. Vmes večkrat premešamo.



Dvodelna obleka ali lahek kostum. Razlika ni velika, odvisno je le od materiala in od tega, ali nosimo z bluzo ali brez nje

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

LJUBLJANSKO-PRIMORSKA NOGOMETNA LIGA

Sežanski Tabor rešil čast primorskih moštev

Enajsto kolo ljubljansko-primorske lige se je za primorska moštva slabo končalo. Koper, Izola in Postojna so pustili ves izkupiček nasprotnikom, čast Primorske je rešil le sežanski Tabor, ki je na svojem igrišču premagal ljubljansko Ilirijo.

Največje zanimanje je bilo za tekmo v Kopru med domačim moštvom in kranjskim Triglavom. Čeprav so bili gostje favoriti in čeprav so v prvi tekmi v Kranju odpravili Koprčane z dvošteviličnim rezultatom, so mnogi pričakovali presenečenje. Koper se je namreč za pomladansko tekmovalje dobro pripravil in je že prejšnjo nedeljo proti Mladosti dokazal, da bo treba nanj resno računati. Do presenečenja sicer ni prišlo, toda Kranj se je moral krepko potruditi, da je porazil borbeno domačino s tesnim rezultatom 4:2 (2:2).

Pred številnimi gledalci sta moštvi nastopili v naslednjih sestavah:

Triglav: Hefler, Česen, Pavčič, Čebul, Perkovič, Srakar, Štular, Mihelčič, Brezar, Štular II. in Podlipnik.

Koper: Kravos, Omahen, Turčivalič, Bertok, G. Hočevnar in Vatovalič, Bertok G. Hočevnar in Vatovalič.

Prve minute igre so pripadale domačinom, ki so silovito napadli. Že v drugi minuti je Vatovalič na dolg predložek kriške vrste pretresel kranjsko mrežo. Mnogi so mislili, da se bo ponovila slika prejšnje nedelje, ko so Koprčani v prvih dvajsetih minutah vodili s 3:0. Toda Triglava ni ta gol zmedel. Že dve minuti nato so v protinapadu izenačili. Koperska ožja obramba je namreč slabo pokrivala najnevarnejšega napadalca gostov Mihelčiča, ki je neovirano streljal v mrežo. Po tem голу so Kranjčani nadaljevali z napadi in v petnajsti minuti dosegli vodstvo. Na slabo streljano žogo Mihelčiča, ki je šla v aut, se je vratar Kravos po nepotrebnem vrgel in jo nesrečno usmeril v lastno mrežo. Šele po tem голу so domačini zopet prišli do sape in v dvajseti minuti izenačili. Ta gol je bil

pravzaprav individualno delo srednjega napadalca Bertoka, ki je iz težkega položaja poslal žogo mimo vratarja in branilca v desni spodnji kot. Rezultat prvega polčasa odgovarja dogodkom na igrišču.

V drugel polčas so imeli Koprčani do dvajsete minute rahlo terensko premoč, ki pa je niso znali izkoristiti, nato pa so zopet prevzeli pobudo gostje. Usodo Koprčanov je zapečatil zopet Mihelčič, ki je na predložek levega krila z razdalje šestnajstih metrov neubranljivo streljal. Zadnje minute igre so se Kranjčani umaknili v obrambo, tik pred zaključkom tekme pa je Podlipnik v protinapadu postavil končni rezultat 4:2.

Zmaga gostov je bila zaslužena. Treba je povedati, da je glavni krivec poraza negotova ožja obramba Koprčanov in tudi slaba taktika igre. Čeprav so imeli prednost domačega igrišča, so Koprčani že v začetku igre nastopili s štirimi branilci ter s tem ustvarili pri igralcih neugoden občutek, da so prišli na igrišče zato, da se branijo. Se večjo taktično napako pa so napravili v drugem polčasu, ko so dosledno igrali po desni strani, medtem ko je bila leva stran napada večkrat popolnoma prosta, pa ni dobila niti ene žoge. Medtem ko je trener gostov stalno opozarjal svoje igralce, kako naj izkoristijo slabe točke Koprčanov, pa tega pri koperskem tehničnem vodstvu nismo opazili. Treba pa je pohvaliti veliko borbenost koperskih igralcev, ki je dokaz, da odslej ne bo moglo več nobeno moštvo računati na Koper kot na »dobavitelja točke«.

Glede tekme v Sežani moremo reči, da je Tabor zasluženo premagal Ilirijo s 4:2 (1:1). Gostje so sicer bili enakovredni nasprotnik, vendar so bili domačini pred vrati odločnejši. Za Sežano je dosegel dva gola Planšek, po enega pa Šmuc in Čok.

V Postojni so domačini pravzaprav poceni odnesli kožo. Slovan je bil tehnično precej boljši in rezultat 1:0 (1:0) ne ustreza poteku dogodkov na igrišču. Edini gol so zabili ljubljancani v sedemnajsti minuti prvega polčasa iz enajstetrovke.

Izola je izgubila v Ljubljani proti Grafičarju z visokim rezultatom 0:9 (0:4). Čeprav ni nihče računal na uspeh, nas je vendar tako visok poraz nekoliko razočaral. Z večjo požrtvovalnostjo in

borbenostjo bi lahko Izolani le nekoliko manj golov prinesli domov.

LESTVICA:

Grafičar	11	9	2	0	44:13	20
Krim	11	8	2	1	27:6	18
Triglav	11	6	2	3	37:12	15
Mladost	11	5	1	5	16:17	11
Ilirija	11	5	0	6	26:27	10
Slovan	11	5	0	6	16:19	10
Koper	11	3	2	6	18:46	8
Tabor	11	2	2	7	19:25	6
Postojna	11	2	1	8	13:30	5
Izola	11	2	1	8	15:33	5

V nedeljo bo na sporedu 12. kolo. Koper se bo pomeril v Ljubljani s Krimom, Postojna pa s Triglavom v Kranju. Najzanimivejše bo srečanje med Izolo in sežanskim Taborom v Izoli, ker so moči obeh nasprotnikov izenačene, medtem ko imata Koper v Ljubljani in Postojna v Kranju le malo izgledov za uspeh.

ŠAH

V Kopru so zaključili turnir za letošnje prvenstvo mesta, ki se ga je udeležilo 17 igralcev. Prvo mesto je osvojil Omladič s 14. točkami, drugo Jevnikar s 13 in pol točkami, tretje pa Zorman z 12. točkami. Četrto in peto mesto si delita Grom in Zerjal z 10. točkami,

Nove revije

SODOBNA POTA, št. 2

Iz vsebine:
Franc Kimovec-Ziga: Splošna izobrazba — eno izmed spornih vprašanj šolske reforme, Saša Cvahte: Človek in predmet, Crt Nučič: Dvojna aktivnost izobraževanja, razmišljanja ob volitvah delavskih svetov. Alberto Moraviz (C. Sinkovec): Prijateljstvo, Vinko Trinka: Vzgoja in zabava najmlajših, Božidar Horvat: Usmerjevalni žaromet, Jelo Gašperšič: Živi in ugasli vigenji, Jelšava Čopić: Krsto Hegedušić, D. Smičberger: Potni vtisi, Dušan Bavdek: Neraziskana pota, B. Smagur: Obisk v idrijski knjižnici, J. L.: Svet slušateljev, Gustav Grobelnik: Amaterski odri celjskega okraja, Vinko Trinka: Pero Budak — Metez, Ve-Ta, L. K.: Za knjižno polico, Utrinki iz društva.

MLADA POTA, št. 7

Iz vsebine:
Ivan Zan: Mlinček, Marijan Kramberger: Dvoje spominov, Saša Vegri: Bele podobe, Valentin Cundrič: Humoreska, Drago Grah: Rad bi jih imel, Beno Severin: Mea culpa, Janez Mikuz: Misel, Sreča, Humbert Priboj: Tožba, Da mogla bi..., Pesem brez besed, Toni Mohar: Krivda, Dragan Milkovič: Moja podoba,

Postojnski jamarji so odkrili več novih jam

Člani postojnske podružnice Društva za raziskovanje jam so na rednem letnem obnem zboru, ki je bil pretekli teden, kritično pregledali dosedanje delo in sprejeli načrt dela za letošnje leto. Predsednik podružnice, prof. France Habe, je v svojem referatu uvo doma omenil, da se je članstvo lani številčno okrepilo in v analizi lanskoletnega dela dejal: »Delo članstva je v glavnem usmerjeno v tri smeri: v raziskovanje podzemeljskega sveta, v vzgojo jamarskega podmladka in v turistično propagando.« V tej zvezi je omenil, da so postojnski jamarji organizirali 139 ekskurzij in obiskali 190 kraških objektov, in da so odkrili ter raziskali 75 novih jam. Tako so v predelu Materijskega podolja in v divjaški okolici odkrili 22 doslej še neznanih jam, v slavinem in idrijskem sektorju po 12, v košanskem sektorju pa so raziskali 8 jam. Razen tega so člani postojnske podružnice sodelovali pri raziskovalnih delih 150 metrov globokega ponora Slivje v Črni gori, v Miljevini pri Poči (LR Bosna in Hercegovina) pa so raziskali dve jami v bližini rudnika. V sodelovanju s podmladkom so izvedli 14 globinskih vrtanj na Saješkem polju pri Hruševju z namenom, da bi dognali, če jepleistocensko jezero segalo iz Pivške kotline do področja Saješkega polja.

Nad 200 postojnskih jamarjev je lani obiskalo 122 že znanih jamskih objektov in so v večini primerov kot vodniki pokazali domačim in tujim izletnikom lepote postojnskih, škocjanskih in divja-

ških jam. S tako dejavnostjo postojnski jamarji prispevajo znaten delež k znanstvenemu raziskovanju kraškega podzemlja in z ugotavljanjem podzemeljskih tokov in vodnih razmer v globokem podzemlju, omogočajo gospodarskim činiteljem njihovo pravilno izkoriščanje.

Na obnem zboru so sklenili, da bodo letos s sodelovanjem z Inštitutom za raziskovanje Krasa nadaljevali z raziskovalnim delom v slavinem in košanskem sektorju ter Logarčke in Križne jame. Dokončali bodo tudi raziskovanje na Saješkem polju z barvanjem Rakulščice in priredili več ogledov podzemeljskega sveta. Pri tem pa ne bodo pozabili na vključevanje novega članstva, v glavnem iz vrst kmečke in vajenske mladine, ki doslej nista pokazali dovolj zanimanja za raziskovalna dela v jamah. Sklenili so tudi, da bodo še povečali propagandno dejavnost tako doma, kot tudi v inozemstvu z izmenjavo izkušenj z drugimi jamarji; priredili bodo predavanja in sodelovali pri izdaji strokovnih ter poljudno-znanstvenih publikacij o kraškem podzemlju.

Postojnski jamarji so na svoje delo lahko ponosni predvsem, ker je v njihovem kraju središče jugoslovanskega speleološkega dela. Svet med Postojno, Reko in Koprom je že od nekdaj znad pod imenom klasična kraška tla. Zato je bil prav v Postojni ustanovljen prvi speleološki inštitut na svetu, postavljena prva biospeleološka postaja in ustanovljena prva slovenska jamarska organizacija, ki je bila pred prvo svetovno vojno protitež delovanju italijanske in nemške jamarske organizacije. Danes pa delujeta v Postojni Inštitut za raziskovanje Krasa in podružnica Društva za raziskovanje jam, ki je številčno najmočnejša in najdelavnejša v državi.

Radio KOPER

NEDELJA, 15. aprila: 8.00 Kmetijska ura; 13.30 Poročila; 13.45 Glasba po željah; 15.15 Za našo vas; 16.00 Primorska burja; 19.25 Zabavna glasba; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 16. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Poje za dobro jutro; 13.30 Ajdovščina p. v. C. Matičiča; 13.50 Od melodije do melodije; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Biseri za harmoniko; 19.45 Domače vesti; 23.10 Plesna glasba.

TOREK, 17. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Dvajset minut traja naš operni stanek. Odlomki iz Poličeve opere »Deseti brat« pojo: M. Poljanar, R. Franc in L. Korošec. Dirigira S. Hubad; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Obisk pri pariških orkestrih H. Leca, B. Sarbec, C. Souvage, J. Baselli in B. Coleman; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

SREDA, 18. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Od melodije do melodije, vmes ob 13.45 Glasbena kronika; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Melodije s priljubljenimi pevci: G. Mitchell, J. Stafford, F. Laine, J. Adams in D. Ray; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

ČETRTEK, 19. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Glasba po željah; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Zabavne melodije izvajata kitarist Les Paul; 19.45 Domače vesti; 23.15 Plesna glasba.

PETEK, 20. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Uganite z nami, kaj je to? (nagradna oddaja); 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Melodije za klavir, izvajata E. Saborn; 23.15 Plesna glasba.

GOSOTA, 21. aprila: 6.30 Jutranje vesti; 6.40 Glasba za dobro jutro; 13.30 Veselo sobotno popoldne, pisan glasbeni spored; 14.15 Opoldanski dnevnik; 14.40 Zabavna glasba in objave; 19.25 Ritmi s kvartetom J. Corduwener; 23.45 Plesna glasba.

TURISTIČNO OLEPŠEVALNO DRUŠTVO KOPER

bo priredilo v nedeljo 15. aprila izlet z motorno ladjo »BURJA« v Poreč. Odhod iz Kopra ob 6. uri, povratek ob 21. uri. — Cena vožnji 350 dinarjev za člane društva ter 450 dinarjev za nečlane. — Prijave sprejema poslovalnica LIPA v Kopru, Nazorjeva ulica.

MALI OGLASI

KOMPLETNO SPALNICO iz češnjavega lesa, rabljeno, prodam. Ogled in informacije pri mizarški zadrugi v Kopru, Istrska obala.

PRODAM 8 let starega KONJA z jamstvom. Cena po dogovoru. Boštjančič Anton, Harije št. 66, Ilirska Bistrica.

RENOVIRAN KAVČ-FOTELJ prodam. Poizve se v krojačnici Nazorjeva ulica 13.

DVOKOLESA od 8.000 lir naprej in **MOTORNA DVOKOLESA** od 45.000 lir naprej dobite na obroke pri tvrdki »MARCON«, Trst, Ulica Pieta 3.

RAZPISI ZA SPREJEM V VOJAŠKE ŠOLE

Naše mladince, ki se žele vpisati v vojaške akademije in šole, opozarjamo na razpise, s katerimi se lahko seznanijo na Vojnem odseku v Kopru in tudi na svojih občinskih ljudskih odborih.

Te dni je Personalna uprava JLA razpisala za absolvente osemletne osnovne šole, nižje gimnazije ali za mlade radiomehanike, t. mehanike in elektromehanike natečaje za razne podoficirske šole, za šolo vojaških godbenikov itd., vtem ko je za absolvente srednjih in strokovnih šol razpisala natečaj za sprejem kandidatov v vojne akademije (letalsko, pehotno, letalsko-tehnično, vojno-pomorsko-strojno, vojno-tehnično, in-tendnatko) in šolo za aktivne sanitetne oficirje.

Pogoje za sprejem v podoficirske in navedene oficirske šole dobe lahko zainteresirani na vpogled, hkrati s tem pa tudi pregled pravic in dolžnosti, ki jih imajo po vpisu v omenjene šole.

K občinskemu prazniku vipavske občine

ČESTITAJO:

DELOVNI KOLEKTIV MESNICE V VIPAVI

TRGOVSKO PODJETJE

Z RAZNIM BLAGOM

V VIPAVI

DELOVNI KOLEKTIV OBRTNEGA GRADBENEGA PODJETJA

REMONT

V VIPAVI

Kino

KOPER: 13., 14. in 15. aprila ameriški film KONEC OB ZORI, 16. in 17. aprila ameriški barvni film POVRA-TEK NA BROADWAY, 18. in 19. aprila jugosl. film PESEM S KUMBARE
IZOLA: 13. aprila italijanski film NA ROBU PROPADA, 14. in 15. aprila ameriški barvni film BAGDADSKI BERAC, 16. in 17. aprila italijanski film LJUBAVNI ZANOS, 18. in 19. aprila ameriški film SODNIK TIMBERLANE.
PIRAN: 13. aprila nemški film GOSPODIČNA KASANOVA, 14. in 15. aprila italijanski film LJUBAVNI ZANOS, 16. in 17. aprila jugoslovanski film PESEM S KUMBARE, 18. aprila italijanski film NEHVALEŽNO SRCE, 19. in 20. aprila ameriški film KONEC OB ZORI.
DEKANI: 14. aprila francoski barvni film ALI BABA, 15. aprila ameriški film SODNIK TIMBERLANE.
SECOVLJE: 14. aprila angleški film MAGGIE, 15. aprila nemški film GOSPODIČNA KASANOVA, 16. aprila italijanski film LJUBAVNI ZANOS.
SKOFIJE: 14. aprila ameriški film SODNIK TIMBERLANE, 15. aprila jugoslovanski film PESEM S KUMBARE, 16. aprila ameriški barvni film BAGDADSKI BERAC.
POSTOJNA: 13., 14. in 15. aprila sovjetski film CYRCEK, 17. in 18. aprila ameriški film ZRTVOVANI.

Muhe - nevarni prenašalci bolezni Umetna krava daje pravo mleko

Med muhami, ki jih je mnogo vrst, je domača muha (Mosca domestica) najbolj znana. Razširjena je po vsem svetu in prisotna skoraj v vsakem človeškem prebivališču. Seveda ni to edina muha, ki se zadržuje po domovih, je pa med njimi najštevilnejša, saj doseže svojih 98% in tudi več.

Mala hišna muha (Fannia canicularis) je nekoliko manjša od domače muhe. Opazimo jo, kako visi v zraku. V sobah jo zasledimo dokaj pogosto. Njej podobna je Fannia scalaris, ki ima pa modrikasto telo in se zadržuje večinoma okrog stranišč.

Po hlevih pogostna je Muscina stabulans, ki je večja in močnejša od prave domače muhe, vendar prav tako temnosive barve.

Hlevska muha (Stomoxys calcitrans) sliči po videzu domači muhi, vendar je nekoliko manjša. Kadar sede, ima konce kril bolj vsaksebi kot domača muha. Loči se od nje tudi po rilčku, ki je oster in prilagojen za vbadanje in se tudi hrani samo s sesanjem krvi. Ličinke se razvijajo v odpadkih.

Mesarske muhe se hranijo s svežim ali razpadajočim mesom. Pogoste so predvsem okrog mesnic in klavnic, prav tako v zbiralnicah kosti in okrog tovarn, ki takšen material predelujejo.

Kovinsko zelena Lucilia caesar je najbolj navadna vrsta zelenih muh, ki jo čisto najdemo v stanovanjih, pravi tako Lucilia sericata. Do shrambe ali kuhinje, kjer hranimo nepokrito meso, kaj hitro najdemo pot in kar mimogrede odloži svoja jajčka.

Muhe, ki pridejo v hišo in tod v stik s človeško hrano in pijačo, so našemu zdravju nevarne.

Oglejmo si muhe, njihov razvoj in način življenja, pa bomo lahko videli, da ta trditev ni pretirana.

Kot smo že omenili, je od vseh najpogostejša navadna domača muha, ki jo pozna prav vsak. Dolga je približno 7 mm, je sive barve, ima izrazit rilček in močno dlakovo telo. Dlačice prekrivajo 3 pare nog in tudi rilček je poln nežnih lasov.

Lastnost, ki dela muho tako nevarno, je njena nenavadna ravnost, ki jo žene, da stika vsepovsod in išče hrano v kupih gnoja, odpadnih vodah, izpljunkih, človeških in živalskih iztrebkih, v živalski mrhovini in še v umazani najrazličnejših vrst. Po drugi strani pa jo prav tako privlači človeška hrana.

Domača muha je ves dan pri delu. Neposredno na soncu ji je najbolj všeč. Odrasle muhe zaradi mehkega rilčka lahko hrano sprejeto le v tekočem stanju. Če je hrana trda, jo raztopi muha v svo-

ji slini ali pa v vsebini želodca, ki jo izbljuva. Ima zelo razvit smisel za vonj. To ji omogoča, da si poišče hrano in najde tudi mesto, kamor odloži jajčka.

V gnojnih kupih, kamor muha najraje polaga jajčka, variira temperatura od 18°C–66°C. Mladih ličink je največ pri temperaturi 45°C–55°C. Zelo so požrešne in hitro rastejo. Muhe imajo med insekti eno najkrajših razvojnih dob. In če še vemo, da samica lahko naenkrat odloži 75–150 jajc, kar se lahko ponovi spet po 36 urah, in da ena samica polaga tudi do 21-krat, kar je seveda rekord, potem nam je kaj hitro jasno, od kod ogromno število muh,



Letošnja zima pa res noče nikakor končati. Prejšnji teden je po vsej pivški ravni spet zapadel sneg. Na sliki Nanos

VELIKANSKI STROJI ZA KOPANJE LIGNITA

V Nemčiji so začeli uporabljati velikanske stroje za kopanje lignita. Takle mehanični »brdavs« je visok svojih 65 metrov in vrta do globine 250 metrov. En sam tak stroj izkoplje na dan 100 tisoč kubičnih metrov lignita in opravi tako delo 50 tisoč delavcev. S temi stroji nameravajo v 50. letih izrpati vse zaloge lignita, ki so jih pred kratkim odkrili v Westfaliji. Rezerve cenijo na 6 milijard ton. Da bo teklo delo nemoteno, bodo izpraznili 500 bližnjih naselij.

ki se v toplih dneh pojavljajo po naših vaseh in mestih. V 31 dneh življenja lahko zapusti ena samica 2387 potomcev. Povprečno pa je število seveda nižje, tako da pri eni samici računamo približno na 500 jajčk. V jeseni oziroma pozimi ne poginejo vse muhe. Poleg ličink in bub, ki prezimijo po hladnejših mestih, ostane v toplih prostorih nekaj odraslih muh živih. Pod ugodnimi pogoji se lahko vso zimo počasi množijo.

Muha najraje odloži svoja jajca v konjski gnoj, v katerem se po vaseh izleže 95% domačih muh. Manj pogosta je muha v kravjem gnoju, vendar moramo tudi tega upoštevati, posebno še, če se nalaga v kupih, mešanih s steljo. Roje muh je opaziti okrog svinjakov, pasejo se po iztrebkih perutnine, najdemo jih okrog prostorov, kjer se živina hrani in ostaja okrog jasli hrana raztresena. Posode s pomijami, kupi odpadkov, razpadajočega sadja, gnijoče slame in plevela so prav tako vir številnih muh najrazličnejših vrst. Človeški iztrebki so zelo nevarni, če so izpostavljeni muham.

Domača muha so že dolgo sumili, da prenaša človeške in živalske bolezni. Videli smo, da je muha po značaju svojega ustroja in načinu življenja idealna prenašalka nalezljivih bolezni. S poskusi so dokazali, da ena muha lahko prenaša na sebi tudi do 6 milijonov najrazličnejših klic. V najbolj čistih območjih so našli na eni muhi 1,941.000 klic. Kakih 8 do 10-krat toliko kot na telesni površini, kjer jih prenaša na ustnih delih, nogah, krilih in dlačicah, ki pokrivajo telo, pa je bakterij bilo v prebavnem kanalu. Muha se lahko okuži z več kot 20 človeškimi boleznimi. Vse te klice odlaga potem povsod, koder koli stika. Nadležno obletava človeka in živali. Čeprav ne pika, je nevarna tudi živalim, ker liže kri na ranah najrazličnejšega izvora.

Muha pa se ne okuži samo odrasla, ampak se z infekcijskim materialom okužijo tudi že ličinke, ki se hranijo v njem. Ličinke obdržijo klice v sebi, tako da je kužna lahko tudi že mlada muha, ko pride iz bube. S poskusi je uspelo vzgojiti inficirane mesarske muhe s tem, da so hranili ličinke na mestu, okuženem s povzročitelji vraničnega prisada. Dva dni stara muha je bila močno kužna, še čez 19 dni pa so lahko iz njene črevesne vsebine izolirali bacil.

Priložnost, da se muhe okužijo, je tako velika, in to tudi v predelih z odličnimi zdravstvenimi razmerami, da ne smemo zaupati niti eni muhi, ki obletava hrano, pripravljeno za ljudsko uporabo.

Umetna krava sodi med podobne »umetnine« XX. stoletja, kot so umetni satelit, umetne noge, umetno srce, umetni zobje itd.

Umetna krava je precej nenavadna priprava, ki jo imajo v laboratorijih za mlečna raziskovanja v Veliki Britaniji. Ta aparat daje pravo mleko, ima vimeni zdrave, komaj zaklane krave in zamotano napeljavno cev, ki posnemajo krvni obtok. Namesto srca sta dve električni črpalčki, ki poganjata kri v vimeni. Krv dodajajo razen kisika vse tiste kemične sestavine, ki so potrebne, da iz njih nastane

mleko.

Na ta način lahko znanstveniki proučujejo vpliv vseh tistih zunanjih okoliščin, ki pri živih kravah odločajo o kvaliteti mleka. Seveda pa ta priprava zaenkrat še ne bo izpodrinila prave krave, kajti pravo vime, ki ga ima ta umetna naprava, lahko »obratuje« samo osem ur.

SUPER ŽEPNI NOŽ

V Nemčiji izdelujejo tudi žepne nože, kot jih kaže dolnja slika. Niso nič večji, samo nekoliko debelejši kot navadni žepni noži, pa



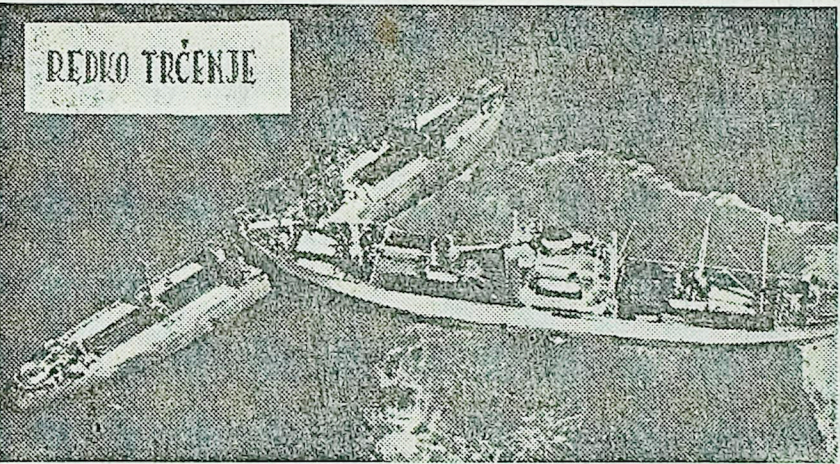
PODMORSKI RUDNIK

Velika Britanija namerava odpreti rudnik, ki bo menda edini te vrste na svetu. Rudnik bo namreč pod morsko gladino. Že pred leti so začeli blizu škotske obale s poskusnimi vrtanji v morsko dno. Odkrili so bogata ležišča premoga, v globini 300 metrov pa so našli še na plasti premoga, debele več kot 70 metrov. O tem, kako bodo v tem rudniku delali, pa za zdaj še ne poročajo.

PRVO POTOVANJE DIRIGIRANEGA VLAKA

V ZDA je opravil uspešno prvo potovanje vlak, ki so ga vodili na daljavo z radijem. Poskusno vožnjo so naredili z električno kompozicijo, ki je imela nekaj vagonov. Poročajo, da je vse delovalo brezhibno: vlak je pravilno startal, se po pravilih ustavljal in se tudi vrnil tako, kot so predvidevali inženirji.

je vendar v njih nad 100 različnih orodij. Izdelani so ročno — to se pravi, da še niso v prodaji za široko potrošnjo in bi jih bilo navadnemu smrtniku tudi bolj težko nabaviti: nož stane namreč 450 nemških mark. Za ta denar pa je lahko v Nemčiji dobiti že rabljen avtomobil.



Prav čudno je, da ni bil nihče ranjen v tem čudnem zaletu dveh ladij ob ameriški obali nasproti Norfolka v Virginiji. Švedska ladja »Nyland« se je zarila globoko v bok ameriške »Kirby Smith« — skoraj jo je prerežala na dvoje. »Kirby Smith« je bila zasidrana, medtem ko je »Nyland« plula v pristanišče. Vzrok nesreče je bila gosta megla

EMIL FRELIH:

PO MORJU MED SVET

Bučno vrvenje po njegovih ulicah je v resnici podobno Babilonu. Iz vsega sveta so se zatekli vanj ljudje in kupčija evete tukaj kakor le malokje. V židovskih, arabskih, maroških in španskih trgovinah našli so tudi na jugoslovanske, češke, avstrijske, italijanske, madžarske, francoske, kitajske, angleške, južnoafriške in ne vem, na kakšne še poslovne ljudi. Nekateri so si ustvarili že dobre trgovine, medtem ko drugi še iščejo, tipajo in tudi obupavajo. Med menjalci tujih valut je prav tako. Vsepovsod je čuti samo kupčijo, denar, lov za dobičkom, hlastanje po bogastvu. Vse drugo pa, kot kultura, umetnost, poštenost in morala, vse je potisnjeno v stran.

MOTIV IZ TANGERJA PROTI VEČERU

Samo večer in noč in polovica jutrišnjega dne je še pred nami, zato je treba temeljito izkoristiti čas, kajti Tanger je čudovito lep in zanimiv. V arabskem delu, kjer se hiše z orientalskimi rešetkastimi okni kažejo v svetli modrini ali v pastelni, komaj zaznavni svetlozeleni barvi, stoji višje nad njimi tipična arabska zgradba, nekdanji sultanov dvorec, pozneje spremenjen v zapore, zdaj pa muzej. Spretni domačini so pretvorili stavbo v muzej, ne morda iz kulturnih potreb, ampak zgolj iz preračunljivosti. Tanger je vendar privlačna turistična postojanka, turistom pa je treba pokazati tudi nekaj zgodovinskih znamenitosti. No, saj te tudi so. V parku so razstavljeni stari maroški topovi in v muzejsko stavbo te Arabci skoraj naganjajo, kadar greš mimo. Vstopnina ni malenkostna in vodičev v belih galabijah kar mrgoli. Svetla stavba s svojo značilno arhitekturo je že na pogled zanimiva, znotraj pa je vprav raz-

košna, prepolna teras, velikih in manjših dvoran, polmračnih hodnikov s slikovitimi loki in stebri in temnih kleti in ječ. Bogastvo vsega je neprecenljive vrednosti, ne glede na zgodovinske pomembnosti.

BIVŠI SULTANOV DVOREC, ZDAJ MUZEJ

V bližini muzeja, na robu malega trga, je v obzidju obok, skozi katerega se ti oko opre na razsežno, svinčeno zeleno in valovito gladino Atlantskega oceana. Velike čez-oceanske ladje, ki plujejo proti Tangerju ali pa so že izplule iz njegovega pristanišča, se lahko pozibavajo na njem, vse polno manjših ladij, ribiških in tihotapskih, pa se močnejše premetava po razpenjenih valovih. Snop sončne svetlobe je še slutili nad morjem, čeprav je sonce že zašlo nekje za afriško celino. Strmiš nad veličastjem morja in nebesnega sveda, ki se stapljata daleč na obzorju in gledaš ladje, ki so proti prirodnosti li orehove lupinice.

Zavzeti in očarani nad lepoto narave in vsega bližnjega okolja, smo se polagoma spustili po vijugastih ulicah v notranjost mesta. Hlad po utesnjenih ulicah je bil blažilen po tako vročem popoldnevu. Skoraj vsaka hiša je zanimivost zase. Čudovite linije arabskega in mavrskega sloga se prepletajo vsepovsod in posredujejo čisto harmonijo pravega Orienta. To podoba poživljajo še slikovite obleke žensk pri starih vodnjakih, ki je vsak zase pravi biser mavrske arhitekture.

Ura je pozna, bliža se deseti zvečer in vendar je še svetlo, kot bi se komaj začelo večeriti. Trgovine so še odprte, ulice še bolj živahne. Mize pred kavarnami so polno zasedene. Pisana družba je tam: elegantno oblečeni gospodje, bogataši iz Amerike in Evrope, s še bolj elegantnimi ženami ali ljubicami, lepi, bradatci Arabci v pisanih oblačilih, črne-oke Španke v modernih oblekah z lahkim poudarkom stiliziranega bolera, moderne Arabke brez feredž v pisanih krilih in v tesno se prilagajočih živobarvnih bluzah ali nikicah, ki dražljivo poudarjajo lepoto telesnih oblik, mornarji iz vsega sveta, vmes pa še črnci, največ v belih oblekah in tdi s fesi. Pijejo kavo, blade se z limonado, oranžado in sladoledom ali se odžejajo s pivom in neogibno

Coca-Colo. Mimo na stečaj odprtih lokalov se premika sem in tja živa reka ljudi, ki kupujejo po trgovinah ali pa si ogledujejo blago in mnogo mladih, vročerkovnih deklet v pomankljivo zakriti goloti, ki jim je izzivalni pogled in nasmešek vaba k nasladi in zaslužku.

TISOČ IN ENA NOČ ALI ENA IZMED TISOČ NOČI

Po precej pozni večerji nas sprejme v tisočeri odsevih barvnih luči razsvetljeno mesto. Beli zidovi stavb so si navzeli pestrih barvnih odtenkov, ki se medsebojno stapljajo in razsvetljujejo ulice v žaru pravilne lepote. Zda se le mesto zaživele v svoji pravi podobi. Razsvetljene trgovine in izložbe so še lepše kot podnevi. Vse bližji v njih od svetlikajočih se zlatih predmetov, svile in raznega drugega nakita. Vsepovsod se oglašajo glasba, tista čudovita orientalska glasba, ki ti pričara zvezde in luno na nebo, četudi jih ni, in ki pripravi celo kače do tega, da zaplešejo. In ženske! Lepših še nisem videl nikjer! Prelepe senore v slikovitih španskih oblačilih stopajo graciozno po ulicah. Sloke Arabke, odete zvečino v bele in tudi druge barvne pelerine, pod katerimi šumi svileni obleka, naskrivaj moirajo mimoidoče iznad svilenih rutic, ki jim od oči navzdol zakrivajo obraz. Tu so spet drugače zakrite kot tiste v Alžiru, ki morejo izza pregrinjala kukati samo z enim očesom. Večina odkritih žensk, ki jih srečujemo, so prave lepoticice. Temna polt, vranje črne lasje, velike temne oči, ki žare kot neugasla žerjavica, beli zobje, kot bi bili v ustih nanizani sami biseri, lepo izoblikovane vitke postave, največkrat odete v živobarvno svilo, njihov vzravnana drža in lahkolna hoja osvoje človeka s svojo nepozabno eksotično lepoto.

Skušajte si sami predstavljati: živopisane noše in razkošna oblačila, mavrska in arabska arhitektura, temnopolta lepota ljudi vseh ras, mešanica tujih jezikov, ki ti udarja na uho, vmes afriška glasba, ki se hrupno ali sentimentalno oglašja z vseh strani, bučno vrvenje po orientalskih mikavnih ulicah; nad vsem tem mravljiščem pa zvezdnato nebo in kot nalašč še ščip meseca, brez katerega skoraj ni prave afriške noči. Ali je kdo, ki ne bi mogel biti nad vsem tem očaran?